

Béal an uaignis

<https://hdl.handle.net/1874/378423>

βέβα αν υαιζηης

πάτραις ό κοναίρε
το σγρίοδ.

ατ κιατ:

ηάρταν lester, ττα.

1921.

vervalleu

~~VAN HAMEL~~

~~291~~

E DONATIONE
A. G. van HAMEL
PROFESSORIS
ORDINARII IN
ACADEMIA
RHENO-TRAIECTINA
1923—1946

8449

I II p OCon 3

3449

3949

béat an uaiſn1s

18.67

RIJSUNIVERSITEIT UTRECHT

1555 4524

3949

I II f O Con 3

béal an uaisneis

pádraic ó conaire
do sgríob.

at cliait:

má rtau lester, tau.

1921.

Instituut voor
Keltische taal—en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

vervallen

Instituut voor
Keltische taal — en letterkunde
der Rijksuniversiteit te Utrecht

CLÁR AN LEABHAIR.

AMUIŠ PE'N B'FÁSAC

i.	An déúaire	1
ii.	Mé péim agus an Comín	3
iii.	An Iorḡadóán agus na tuéa	6
iv.	Cáirde liom	9
v.	Cainnt na Maíraé	13
vi.	Sgoḡaire pé éirann	16
vii.	Mo ḡaire ort, a ḡile na ḡile	20

An ḡiom	... ..	24
---------	--------	----

An diaḡal agus an flaitḡearḡac	... ..	30
--------------------------------	--------	----

An corp beó	... ..	35
-------------	--------	----

ḡRACIE

i.	Muintear Sean Eamunn	42
ii.	Iom ḡa Comaire	45
iii.	M'feirtear	48
iv.	An Tmáir rin	51
v.	An Tómardeac	54
vi.	An Éuire	56

AMUIĜ FAOI'N BPAΣAĈ.

AN AĈCUAIRT.

Cápla oróce ó foim tugar cuairt ar an sean-coiléar foim luige na zpeine, ionnór zo bfeicfinn cé'n bail bí ar mo sean-cáirde ann tar éir an zheimiró.

Cait mé tamall maít de'n trairparó ann anuparó, agus ir beaz dóera ná ceatéra dá raib ann nár cuir mé aítne air: agus tá cumpe ainmíde agus éanlait agus feitíóí éazraimla ann, mar níor baineadó cloc ran seancoiléar céadna le linn na bfeair, agus rzeiceada agus oimnte óga de'n uile éineál az páp ann. Tá an aít rátae iaz-zeúlta pfeirim: coill beaz ar an taob tuaró agus ar an taob toir de; ailtreada ar ar baineadó an éloc doil ar an dá taob eite; dá mba i lár na háirpice beadóta, ní féadópa aít níor pocaire agus níor uairzige ná é págail. Zo deimín, cait mé feadtmáin móp fáda ann anuparó, zan é págail de ló ná d'oróce, agus i zcaiteam na feadtmáine rin níor leazar púil ar znúir pír; aét mara raib comluadar peari nó ban azam ann, d'éiruz mé andáirdeamail leir na h-ainmíóitib agus leir na héanlait a bfuil commarde oppa ran zcoiléar, leir an zcomín rzátmair, leir an eapóiz beóda nimnead, leir an ionparó zleóite bíor az léimniz ó éraoib zo éraoib, leir an luc móp donn zlic, leir an pmólae donn ceólmair, leir an lonvub burde-zobae binn—an ionznaó lib zur ann éuaró mé nuair d'éiruz mé tuipreae de'n éatair agus laete zeala an trairparó ar págail?

Ipreae liom tríó an zcoill big adá ar an taob tuaró de'n coiléar, agus mo mála codalta ar mo úpium. Bí lón trí lá azom ra mála, agus zleear azam eun é ullmuzadó,

mar bí fúm an t-ácar rin cáiteam ann imearḡ mo fean-áairde le aithe cup oirra ar an nua.

Ní raib don áirugad ar an áit ear mar bí nuair d'fásar é cúpla ráite ó foim. Níor fíleap sup fás duine cor ann ó foim. Na leacraça, áit a ngléarainn an biað dom féin, bí pian mo teinead oirra fór i n-aimdeoin doiminne an geimrú. Bí an ceól céadna as an éan ar an ḡrann ór mo cionn. Bí an iorparó ḡo léimneac ar éraoib. Connaic mé rḡata beas cominí as déanam ar a ḡcuro pluair nuair d'airugeadar torann mo brios ar an feanuilleabar feorarde, áct bí fíor asam nac branparoir ro-faoda ircis nuair béad fíor aca ce bí ann!

Cait mé díom an mála coralta. Sin mé mé-féin ar an calam. Tarrainḡ mé anál paða asur m'asard tugta ar an rpeir ḡorm. Toruis éan éigin as canad ceoil i otom i n-aice liom—a leitéro de feoðab binne níor éualar ó rḡar an ramparó breas burde linn anurard. Úin mé na rúile. D'fan mé ḡan cori cup díom as éirteact leir an ḡceól aoirbinn rin asur as iarrard déanam amac cé'n fáct sup bponn Dia a leitéro de binnear ar élanais na n-eite asur na ngob asur sup fás Sé an clann daonna mar tá.

Cuaró an ceól i laige. D'imcis an t-éan leir ḡo tom eite bí rḡatam maic uaim, ionnór nári éuala mé áct mar béad mac-alla a ceoil. D'orḡail mé rúil. D'orḡail mé an trúil eite. Corruis mé mo lám. Léim beitrdeac beas éigin ra bfeap paða le m'air. D'iompuis mé mo céann asur céard béad le feiceál asam áct feancoinin n-a fúrde ar a ḡogarde i bpoisreact react otrois díom, asur é as féadaint oim le ionḡnad móir.

D'éirugeap 'mo fearam. ḡlan na cominí uile ḡo léir leó, bíod ir nac mbacpamne leó—nac raib mo fáit de'n biað asam ra mála asur nac leór do duine a fáit? áct tugaðar uile ḡo léiri a n-iarbaili bána dom.

Ní raib an ḡrian áct tuairim 'r a trí leitéro féin ór cionn na talman faoi reo, asur ḡaete órda uaiti ar ḡac taob. Bí an áit an-trocair an-uaigneac ḡan torann dá laḡad le cloir áct ceól beas coraltae na n-éan. Táime

cineál cumá oim féin. D'éaluis orna uaim dom' buirdeácar.

Anonn liom go dtí na leacraéa, áit a mbíod an teime agham an tpeanáimáin veipe cáitear fa tpean-coiléar, agus coruis mé as déanaí teimead ionnór naé bfuigead an cumá airtéac reo zpeim ar mo éporde. Báilís mé mo dóctáin de'n bporna agus de'n ésonaé tihim doonn ro-páduigíte bí éaric ann, agus ní ácar fáda go faid teime deár agham agus canna uirge as fiúcaó ór a cionn leir an tae déanaí. Rinne mé mo zoraó, mar bí pionnpuaracé fan aer, agus d'iméig an cumá bí as iáruaíó buadócaint oim—ir beas duine éuigear cé'n comluadaí acá i dteimó máit, móir-móir an teime zairdear duine é féin faoi'n rreír le tuitim na hoirde. Cuir an teime agus an raogal ruaim-neacé rocair bí éaric ann doibhear oim. Coruis an ceól as éirge 'mo éporde, an ceól céadna ir bí i zeporde an rmoálaig bí fa dtom i n-áice liom acé zur bhonn Dia bealac a noctáigíte do-fan agus zur féan Sé oimra é.

Annrin éuiméig mé zur buail an cumá céadna rin mé oirde eile agus mé fa tpean-coiléar. An ceól, nó an fildeacé, d'éirig 'mo éporde an oirde rin, bíor i n-ann é noctáó: náir bheacar páiréar leir? Acé cá faid an páiréar rin anoir?

Cuiméigear annrin zur éuigear an páiréar ar ar rziobar na rannca rin i bfolac i rziar. Anonn liom. Báinear cloé ar an rziar. Bí an páiréar rlan tihim ann. Éroc mé liom é agus coruigear zá léigeam agus mé as íce mo béile.

Tuit an oirde. Cuaird mé irteac 'mo mála éovalta tuit néal oim. Tuit néal eile, agus níor dáirig mé arir go faid zrian na marone as órdaó na zepann i zceann an coiléir.

mé féin agus an comin.

Nuair dúirig mé an ac-uair fa reancoiléar an maron bheas zpeime rin, bí an opeóilin iméigíte acé bí comin 'na

furde ar a ſogarde ar m' aſarò amac aſur é aſ deapcaò roian' d'á fúil oſm. Com luat ir d' orſail mé mo fúile péin, támic ſonn peata ar an mbeirdeac beaſ rſáctmár—curo d'á d'útcáir teicead ar n'obúg, aét ó bí pé 'na peata aſam beaſnac, níor ſeill pé d'á d'útcáir aét d'upuro pé ruar i n-aice liom aſur a fúile bolſaca ráitte ionnam. Ir cinnte ſur bpeáſ an m'irneac atá aige ar bealac, aſur a teact i nſioſmáct dom ar cor ar bí, aſur an ppeabaò cporde bíor ar ſac uile uairi taſann pé. Aét cá b'puil an comín nac b'peaparde meallaò le biolar úi cúmarpa?

Leir an mbiolar meallar cúgam i d'opac é, nó ba éirte dom a ráò ſo d'ámic pé cúgam uarò péin le curo den biolar bí carite le mo taob a ſoro, aſur mire 'mo éorlaò irſig i mo mála. Moúigeap an beirdeac aſ ſuceact anonn 'r anall ar an mála' aſur ſan ceapaò d'á laſaò aige ſo raib pé i ſcontabaſit a báir uaimpe.

Dúirſ pé mé aét níor corruſ mé. Anál péin níor táppaſ mé aét mé aſ péacaint ar tſí mo fúilib leat- orſailte, aſur é 'na fearam le mo ſualainn aſur é aſ cogaint an biolar ar a fuaimneap.

D'upuro pé liom le píora beaſ eile rſáſail. Bí pé aſ obair com' d'útcallaò rin nári moúig pé mé ſur ráit mé mo lám amac aſur ſur ruſar ar.

An rſnead uamam leiſ pé! Sáit mé irteac 'mo póca é beò beaúigeac. Bí píora maic feola ceannuſte aſam an lá céatna, aſur ó bí mo ráit de'n diaò aſam, ceapar cead coipe tabairt do'n beirdeac beaſ ſleóite bí i páinn aſam. Aét níor rſaoil mé uaim é ſan comarpa cúp ar. Stſóic mé píora de ſean-léine d'eiſ bí aſam aſur cean- ſail mé an éirteac d'eaſ rin taſt ar cor d'eiſ d' an comín le ſo n-aicneócainn arſ é!

I noiarò an lae rin, d'eiſ pé d'ána liom i leabarò a céite. Ní bíonn rſáct ná taò d'á fóſt ar pómm anoir, aét an oipead ir d'á mba comín eile mé péin!

Aét ir ſaourde cſioénuſte é aſur nil don rſóſit ir feáſ leiſ ná mo curo a rſiobaò uaim. Má bíonn cabáirde nó biolar nó don éineál eile ſlappa aſam, bíonn oſm iad cúp i b'polaò ar an nſaourde beaſ reo.

Táimic re éugam moé rui ar eirḡ mé, é féin agus rḡata beag de na cinn óga—a ál féin rílim. Bí an lá glar go maí, aet talí tar an gcuan bí an ḡrian as rḡaípead na néalta agus as órdad bárra na genoc. Bí ceól amrḡanac as na tonnaib ar an tráig ríor rúm, agus rón móri as déanam rḡóiric dó féin amuis ar an dominn. Bí ceólta gáas agus billeós pan doipe beag le m'air—ceól boib bagarḡac filear. An mbead oim eirḡe agus cuairc tabairc ar an mbaile móri? Nó an bḡeodramn an cuairc cup ar cáirde go bḡeicfínn an raóaric ir áilne agus go gcolirfínn an ceól ir binne fá'n mbic bán, go bḡeicfínn an rḡoim as eirḡe agus an ḡaot móri as larḡad na rḡonn tréan?

Bí mé, 'mo lánúirpeaet aet go raib mo dá rúil dúnca agam as ceapad céaric ab feárr dom déanam nuair moctuíḡear an t-ainmíde beag le m'air. Ní raib don fáitcior oim go rḡannrúicéam é agus an aicne bí agam ar a céile, agus do tionntuig mé ar mo laim clé go bḡeicfínn céaric bí ar ríubal aige.

Bí ré féin agus cúig cinn nó ré cinn de na cominib beaga óga tarc ar an mbíolar bí bailḡte agam, agus flead agus féarḡa aca le moé na marone. Nuair éonnaic na cinn óga mé féin as deaircad oim d'éirḡeadar rḡácmar, aet ní raib ionnta don ríic déanam uaim, ná don trurlog tabairc. Na éoraimil le rḡata páiróí gan máinead go mbeirḡrde oim as goro milreáin iad. Táim lán-cimnte gur tuigeadar go maí go raib an uricóro gá déanam aca. Dá mbéad cainnt daonna aca torḡeairóir as goi agus as caoi ar nór páiróí a mbéad an leorad maí tuillte aca. Dob' airḡeac an feic iad, ríora beag de na glarraid roir na crúbaib as gac don fáarice comin agus rḡáic oim é cup 'na mbéal agus mire as deaircad oim. Ní rílteá gur cominí bí ionnta ar éor ar bic aet bḡeagáim leimb.

An fáir ir d'féadramn beic gá infúicad gan rúil a rḡeiread, bí ríor agam nac gcorḡeairóir; aet ir rí-deacair é rin déanam ar fead don acair fáda, agus ní túirḡe rḡeiread rúil ná glanadar leo agus gac don ríic agus gac don trurlog aca. Nac iad tarbáin na h-eairbail báná dom!

Ác't níorí corruis an sean-comhín arí corí arí bit. Sear ré fód go calma, mar bí fíor as an ngeauidé beas nac n'óeanfainn don uócarí d'ó pé arí bit céarí uéanfaó pé. Nó b'féoirí sup íear pé talam go n'gabfaó pé leirígeal a muinntíre líom faoi 'n n'geauidéac't. Cuiríeadó pé sáíre arí s'ráinneóis asur é 'na fíurde annrín arí a s'garde asur píora de bíolar íoirí na crúbaib' toraís aise díreac' ír uá mbéac' pé teac't le n-a b'ronnaó oim réim í s'comáir mo b'pícar'ta! Seac' asur an írteac' uéarís tíméall arí a céar'tíamain uéiríó!

Ní raib' pé ear' ríac go leir' uaim, asur é faoi 'n'raor'deac't mar' fílteá. Tá por't beas asur nuair' s'abam an ceól bog rín ír s'nátaó leir' oír'deac' líom. Ír fa'ra anoir' ó múim mé an clear' rín d'ó. Toruís mé arí an s'ceól reo go bog péró. Corruis an comhín. C'raic' pé a uá éluair'. Tús pé léim go raib' pé í b'píor'seac't uá t'píor's'óiom. Rugar arí múimeál arí asur fáic' mé írteac' ra mála é. . . .

AN IORSAOÁN ASUS NA LUCA.]

Má bíonn tú as teac't arí éuar't asur annreo ra sean-coiléar, áic atá comhárde oim le mí, ná uéar'mac' bear't beas den ním ír láíorpe atá le fá'sáil í m'baile áca Clíac' éabair't leac, a éar'ta na s'caríac, mar' tá mé ear' éir' cogac' asur arí millteac' f'ógar't arí t'reib' an s'uib' fa'ra bíoraís asur na rúl beas bíveac' uob'. Túsar mo míonn asur mo móro an lá céana arí mo s'lúnaib' le héir'se na s'péime, ac't nac as s'urde bíor' ac't as éuar'tuac' an árain í s'comáir mo b'pícar'ta, túsar mo míonn asur mo móro nac b'pá'sfainn ceann áca ra sean coiléar, go n'ob'píor'déamín arí an áic arí fa'ó íac' íoirí uob' uonn asur s'lar' nó go u'eir'tínn réim líom arí an mbáil aob'ínn rocar' rín.

Ác't cé'n fáic' an cogac' reo asur a múinntear'ta ír bí mé réim asur na luca céana? Cé'n fáic' uom' arí asur millteac' millteac' f'ógar't oim anoir' asur a cáir'deamla ír bíomar

le tamall? Ní dochar duit an céirt a éur, aét ní féidir liomra fheasra tabairt ort gan innreáct duit i dtoras faoi 'n gcaoi ar éirí mé féin agus luét na rúl beag bídeac bolgac bíomac mór le céite.

Tá cineál pluarie nó rgeilpe ra peancoilear agus ir irtis ra pluar nó ra rgalp reo bíor comharde oimra oirdce gaoite móire nó fearcainne. Sa pluar reo comnuidear na luca fpeirin, aét ní raib fíor agam é rin i dtoras.

An céad oirdce irtis ra pluar dom, eualar an torann mór agus an torann ir mé idir coislaó agus dúireáct. Dúirígear de gait. Céard bí ann ar cor ar bit? Bí fíor agam an loigadán féin beir ra mball—an amlaíó go raib an fear ríde rin ag teáct ar éuairt eugam? Cé'n fáilte cuirpinn joinne?

Sead, an torann arí! Ní raib fíor agam ó neamh anuar céard bí gá déanam. Má'r é an loigadán atá ann, ní 'na donar atá ré aét an doiman bhrácaó de luét na ríde 'na focair—rin é ceapar agus mé ag éirteáct go h-aipeac leir an torann airteac faiteac bí gá déanam rna rgeacaid agus ra mbiorra le m'air. Sead, an pluag ríde bí eugam—céard eile d'féarad an torann iongantac rgalmar rin déanam?

Bí mé lán-cimnte go raib an t-aor ríde d'uirde liom D'eirígear ar mo leat-uilinn go bpeicpinn ag teáct iad aét ní raib don ceó le peiceal agam ra doicadar mór aét joinnt beag de gorm na rpeire i n-aimpéid i lom-géagaid partóac na rgeac, agus réaltois beag leat-múcta eall 'r i bpur ag iarrad poluir a d'uirtead anuar ar an doiman éuin focair reo.

Ó am go h-am, d'imtígear an torann, agus bínn aear maic dear ag fanaét go dtiocfaó ré arí. Uairéanna bíod fonn oim dul a coislaó dom féin agus gan bacad leir mar torann, aét ní túirse bíod an rún rin agam ná coruisead ré arí. Bíod ré ór mo éionn agus fíor fúm agus tairt oim. Ní túirse éluimpinn ar mo éioctóis é ná coruisead ré ar mo deapóis; agus nuair d'iompuiginn ar mo deapóis le n-a élor níor fearr d'éaluisead ré ar faó

uaim. Bí mé ciarfa ciaróite céarfa ag an toirann céadna.

Leigead feo : agus tiubraimn na peact mionn naé feo faogalta leigead—an loigeadán agus a muintir bí ann o'erte?

Céarfo deirpinn leo nuair cuirfead luét na príde iad féin i n-aiúne dom? Bí tuairis an loigeadán agam ó bí mé 'mo pátaire beag óg cornoct, mar ip minic agus ip ró-minic éuala mé mo feanbuime ag cur ríor air féin agus ar a tréitrib. An mbéad don dochar ann eamnt cur air mar geall ar na rgealtair éular faoi? An loigeadán: An fear príde airteac rin a bí 'na aingeal ar neam ór cómar na Cateoiraeac Síle trát! An loigeadán! An fear príde rin curóis le Luiciper agus le n-a ríóisrib an trát ar eirgeadar amac i n-agair an Dé móir éruis iad, ran gead eirge-amac dá raib ann ariam! An loigeadán! An fear príde bead anoir 'na diabal i n-íoctar ipinn marac don déag-ghiom uafal amáin pinne ré gur maic Dia dó a doir!

An toirann air! Bíor cinnte go rabadar eugam, go raib an loigeadán agus a pluag ar tí iad féin tarbáint dom: céarfo ba dóir dom a ráb leo? Cé'n eamnt cuirpinn ar an loigeadán féin? An geasrad ré gur duine gan múinead gan oileamaint mé dá briaiprócainn de cé'n déag-ghiom uafal pinne ré gur maic Dia a doir dó? An maicrú dó 'na n-íomláin i ndeirfad ainpise? An leispríde irteac rna plaitear é air nuair bead a feal ar an faogal peo tugta?

Bí rgeat agus imríde oim féin agus mé liom féin ra doirceact go raib ré le cuairt tabairt oim.

Éular mar bead na mílte naoróneán cornoct ag dampra ar ríoda. Bí an pluag príde eugam—act céarfo bí agam le n-agair?

Naé minic donnac mé im agus uactar dá bpaáil ag doirar tise i geomair na príde: céarfo d'feadpamr-re tabairt dóib?

Trácamail go leor bí mé tar éir lón a ceannaact dom féin an lá céadna, act an mbéad a ráit ann? An deair-

neócaó an biaó bí agamra i rŋailp le n-a leicéro piúo de luét cuapra?

• Bí baŋún agam, puinnt so leit de coŋa báŋún luimniŋe agur céapap nac ŋeapáanta an biaó é rin as na príoeŋa péin; bí apán agam—cúpla builín de'n apán ip ŋile dá noéantap i neipinn moiu; bí mil agam o'feitpeaó do moŋain ó'n Oipíteap; bí bainne agam, bainne rťánuigťe o'poc-ŋac aip, agur nac b'fuil p'iof as an raŋŋal nac mb'laip-feaó don t'p'oeŋ a mbeaó meap aici uipí péin den o'pábuil rin? Seaó, agur bí buróelín beas bíoeaó den uipŋe beaó agam—nac agam beaó an p'póipťe dá b'p'eaó-fainn an p'luasťe p'oe éur ap meipŋe?

Ácť céap'o bí op'ra nac p'aba'ap' ag ŋeaóť éuŋam? Bí p'iao an-ŋap' o'm agur to'p'ann an mí-áó aca—céap'o p'innear op'ra ná'p' éap'báin p'iao iao péin o'm? An'p'rin éuimniŋeap aip rŋéal eile éualap p'aoi 'n lo'p'ŋa'ap'án—ŋo p'iaó pé p'aoi ŋeap'a ŋan é péin éap'báint 'na éló agur 'na é'p'oc péin do 'uine ap bíť a p'iaó p'ea'caó mó'p' ap a anam, do 'uine ap bíť nac p'iaó é'p'oe'oe ŋlan ŋeal aipŋe. An am'laró ŋo p'iaó p'ea'caó mó'p' mar'báanta ap m' anam-p'a? An am'laró ŋo p'iaó o'p'oc-ŋuo 'mo é'p'oe'oe? To'p'uiŋeap ag 'oéanam' rŋp'úoú ap mo coim'p'ap' agur mé 'mo luipŋe pa rŋailp p'aoi uap' máip'b na h-o'p'oe'oe agur p'luaiŋťe na p'oe 'mo éim'ceall. . . .

Connaié mé ainm'oe i n-aice liom: ainm'oe mó'p' 'o'ub ŋp'ánda bí ann, p'ileap, agur é as p'ea'caint ip'eaóť roip' an dá p'úil op'm. An lo'p'ŋa'ap'án o'eile? An lo'p'ŋa'ap'án agur é'p'oc an o'ia'ba'il aip. . . . ŋab uac'bá'p' mé, ŋab uam'ap' mé, ŋur ŋuit taom op'm, ŋur éa'ill mé mo m'ea'ba'ip agur mo é'ea'op'ap'a. . . .

CÁIR'DE LIOM.

O'p'ia'p'p'uiŋťe tú o'iom, a ŋile na ŋile, nac mb'ionn uaiŋneap op'm agur mé liom péin pan p'ean-éoiléap agur a'om'uiŋťim

go mbíonn ar uairib; áct beirim cuireadh duit teacht ar éuaire éugam ó am go n-am. Tá eólar na rúige agad ann céana, a éara mo éoraide, agus beid mé ag fáil leat saé uile lá fearfa. Ná clir orm éar a b'aca tú ariam. . . .

Go deimhin féin bíonn pé an-éocair annreo ra rean-coiléar agus mé liom féin ag éirteacht le fuameannaib éasraimla na horóde roir coúlad agus dáireacht dom agus an géalaó ag eirge i n-áirde ra r'péir; agus ip minic an trác rin d'oróde go dtigeann cumá airteac ar mo éoraide agus bíonn fonn orm eirge agus imteacht liom róimam go deireadh an domáin.

Áct níl mé gan cáirde annro ra rean-coiléar; dá mbéinn ip cinnte nac b'éadófaim an áit fearam don acar. Níl mé gan cáirde ann, a síle na síle, áct nac cáirde daonna iad. Tá curó de na cáirde rin ag eirge an-mór ar fao liom. Ní éieroteá áct com céanaimail ip tá ríad orm. Tá curó aca agus r'giobann ríad an s'reim ar mo laim. Tá curó eile aca agus ní mór dom beid ar m'aire orra: dá r'gaoilpinn leó ríad ip beag bíó r'áspáirde agam agus b'péirip go b'púiginn bar annreo amuis i mbeal an uaisnir leir an oerap agus leir an ngorfa. Áct ba máit liom agam iad uile go léir roir saouróde agus eile.

Ní cuimneac liom anoir ar innir mé céana duit faoi'n luc atá 'na comnuirde éart annreo i n-aice liom. Luc mór saeólaó atá ann, ball de'n treandunad bí ra tír reo pul ar táimic an luc comitigeac, nó an r'pánnac map tugtar air ra Mumain, anall éar páile éugainn. Ní beiródeac uapal é ar don tróirt cuma síó sup árra a éréib ra tír. Bí a bunad buanaigéte annreo pul ar fás Clanna Mítró cor ar éráig na h'éireann. Áct táimic an comitigeac, táimic an luc r'pánnac agus cuireadh cogadh ar an treandunad. Dualaó agus b'púiréad iad, agus anoir tá ríad gann go leór 'na dtír d'úctair.

Áct mo luc-ra, an ceann atá n-a comnuirde annreo liom ra rean-coiléar, tá pé com clirde ar an n'gaouró-eacht le don saouróde caradh liom ariam. Tug pé an céiró

leir ó d'áicéar. Aréir ḡoró ré ruar le punnt bagúin uaim, an cladaíre ! Agus mara broglumuigeann ré céaro ip cáir-vear ann ní fáda an raogal béar aige. A bodais an cóta d'uib t'adair aige d'uit féin fearca.

Ácť tá cáirve eile agam annreo náir ḡoró don ceir uaim ariam. Lácam riadóine cuir i gcár, dá ceann agus nead aca annrin fiór ran aill coir na fairrige. Bíonn an-cainnt ar fáo aca ead'ria féin t'iat eirigeann riad mí-fuaimneac ran oróce. Níl eólar ceairt agam ar a gcanamaint ḡo fóill, agus ar an áobair rin ní féoir liom innreacť d'uit céaro bíor riad a riad le céile acť feicťear dom ḡur ag innreacť rúin dá céile bíor riad agus an cinead 'daonna 'na ruar. Marab ead ba ceairt ḡo mb'ead, mar ní fáca tú beirt leanán ariam bí com t'ugta dá céile ip táro. Áit a mbíonn an bárdal ip ann bíor an laca, áit bíor an laca ip ann bíor an bárdal. Ní fáca mé ceann aca ariam ḡan an ceann eile feiceál i n-aice leir. Ní pórad ḡo oťi a bpórad ríúo. An céad maroin dá b'acair iad agus iad ag r'nam ḡo gleóite ar bárr na 'otonn le g'ealad an lae, ip beag náir pléarḡ mé rúca—nac b'eadḡ an ruo laca i gcomair do 'dinnéir ? Ácť bí mé ró-leirgeamail eirge agus leir mé leó. Níl don aic'méala orm fáoi rin ; dá marbócarde ceann aca ip cainte mé ḡo b'ruigead an ceann eile báir leir an gcuia agus ní béad ceacťar aca ann le mo éporde t'ogáil le n-a ngleóiteacť ar d'uirreacť dom ar maroin. Mo léan ḡan ḡac lanama pórtá i n'éirinn com ceanamail ar a céile ip tá an dá éan rin !

Ácť níl don beirdeacť annreo atá níor lágairge liom na an sean-coinin bacacť. Sean-cara dam é anoir. Anurad cúir mé aic'ne air i 'otopacť agus d'eirig an beirt agaim an-mór le céile ḡan don acar. Deiréad an t'ranriar bí ann agus bíod bíolar agam le n-ite—ó, read, ip beag náir 'dearomad mé innreacť d'uit ḡo b'ruil luib-ḡoit t'ogta ag fear raróbir i b'oirgeacť leacť-míle de'n t'rean-coiléar—acť bíod bíolar agam an uair rin agus méall mé éugam an coinin b'aracť. I gceann dá lá bí ré dána ḡo leóir liom ; ní bíod eagla ar bit air t'eacť m'úcť agus ḡreim

icé ar mo lámh. Ní maib mé tar lá agus oróce ra sean-
 coiléar i mbliadhna sup táimic pé éugam arís. Cá brior
 dom supab é an ceann céadna é an ead? Nár ceangail
 mé píopa de mo sean léime timdeall ar a cóir deirid
 ionnór go n-aicneócaim arís é? Tá muirgín móir air i
 mbliadhna agus tis pé féim agus an muirgín agus curo
 móir dá muinntir agus dá gaoilcáib éugam ar cuairt poim
 géalad an lae as éileam a cōda. Níl cneartaót as
 baint leir an tpeib seo aót an oipead le tpeib na luca.
 An cabáirde bpreas éugam liom aréir cá bfuil pé anoir?
 Seacánao ríb féim, a cáirde na n-iarbail mbeas mbán!
 Da cóir go mbéad fíor as coinín féim naé ceart go
 déanam ó gáourde boct. . . .

A gile na gile, aicéungim oir cuairt tabairt oim
 annreo ra sean-coiléar. Má tagann tú gan moill innreo-
 cáo mé duit faoi'n gcomrad bí agam leir an gcoinín
 bacac bpaoc an oróce ceana. Sead, déanrad; cuirpead
 an t-ublacán i n-aicne duit ppeirim má tagann tú éugam
 poim an Domnac.

An tublacán rin! Naé é bain ppeab aram an céad oróce
 dáir cualar é! Bí néal beas tar éir teact oim nuair dúir-
 gead de gheit mé. Cuala mé an rpead uaébárac mo
 éluarab. Cuala mé a mac-alla tarit oim, agus b'uaé-
 báraige an mac-alla ná an rpead féim. D'eirig mé amac
 ar mo mála cōdalta. Lar mé an cóirpe. Cuairtaig mé
 tarit rna rpeacáib aót ní fáca mé aót na mion-éan-
 lait agus iad 'na gcoula rna cpaobacáib. Ir fáda
 pánac an cuairtužad rinnear aót ní bfuairpear an puo
 leig an rpead uaébárac rin dúirig mé. Bí mé as 'oul
 irteac ra mála cōdalta arís nuair leigead rpead eile.
 Céard bí as déanam an élampair? Cuairtaig mé tarit
 arís agus fuairpear é. Irtaig i rgalir bí an boc, an t-ubla-
 cán móir agus a dá fúil ar nór dá rmeaircōro as lonnrad
 ran dorcāoar. Bí mé i bpoirgeact trí tpoig de nuair
 rgalir an cóirpe electreacáir irteac ra dá fúil air. Níl
 fíor agam a ndéanrad mé cáirdear leir ar cōr ar bit.
 Dá mbéad fíor agam curo de na nóraib atá as baint
 leir, dá mbéad fíor agam na gpeamanna bíd ir blarta

leir an éan moir doiríoda cooriamánda rin, cá b'fior naé n-emeócaó pé móir liom amaé annreo?

Anoir, a ḡile na ḡile, ná clir oim aét tabairt cuairt oim ra reancoiléar ḡan moill. Deirto mé eólar duit ar áilneacé na háite. Deirto mé an r'péir réaltóḡaé aḡur an múir móir éorruigéte aḡur an r'pután clamránaé aḡur an coilil cúmaréta duit. Deirto mé ronar aḡur ruaimnear duit—ḡo deimín, deirto mé mé-féin duit aét ná déan don moill, a éara na ḡcarao. . .

CAMINT NA MÁIRAÉ.

Támic triúr rḡuracé éuḡam éeana le ḡealaó an lae aḡur mé liom féin ra ḡcoilil. Ní raib mé aét tap éir dúireacé nuair éonnaic mé éuḡam iao aḡur ceól époré-amail ḡá ḡabail aḡ dume aca. Ní facaóar mé féin i doḡracé aḡur ní raib don trúit aca liom, ná don éumíneam aca ḡo mbéaó don dume rómpa ra ḡcoilil an tréat rin de maroin.

Ói tré lá curéta irteacé aḡam liom féin ra ḡcoilil éraob-aig rin ḡan don dume féiceál, aḡur ní éperóteá aét an t-aoibnear támic ar mo époréé binnbriacra bogá an amráin a élor le fáinne an lae. Ói fíor aḡam ḡo mba béar le curó de r'ócraigib an baile d'ul tréó an ḡcoilil aḡ d'ul aḡ obair d'óib ar maroin, aḡur bíóó cineál cumá oim nuair élumfínn a ḡcuro ceóil naé b'péarparóir rḡacám tabairt ann m'fócar. Déaó oim lá fáda fánaé eile éur éarim ra ḡcoilil aḡur ḡan don ceó le élor aḡam aét bog-féaóḡail na ḡaoite i mbárraib ná ḡerann, ríorḡarínaéa na b'péiróir fíor rúm ra b'péar péóparé, doiróan tréom na beice aḡur i i b'polaé i ḡporéé an bláca, ceileabair éan ar éaol-ḡéaḡaib, nó pé ar bíé ceól airteacé dáonna rḡaoilrímín féin uam ar eagla ḡo nóéanrámín deaḡmáó ar ḡlóir mo béil féin.

“Aéit ce’n tubuiríoe bí orim náir glan mé liom ar an gcóill marbhánta agus aghair tábairt ar an gcaitair áit a mbéad comhlúadar agus caiteam ainmíne agam? Déanfaim maraó . . . aéit rin ríéal eile.”

“Aéit ar éaoi ar bí, buail an tnuír maíraó rúca ar an talam i bpoirígeaóit ríoe ríac ríom gan míre feiceál. Ar éal tuim bíodar, agus íao ar ainmíne orim; aéit ó am go ham do reóltaróe éugam ar an nghaóit cuíó maíe dá gcuro camnte. Ní maib mé i bfaó ag éiríeáóit go maib fíor agam gur Seán agus Séamur agus Beadar bí orra; agus gurab é Seán an ríealaróe ír fearr bí orra.”

Tug mé liom cuíó maíe dá ríéal:

“M’ácair bí dá innreáóit dom i ríoraó,” deiríeáóit ré, agus rílteá go maib nóiméao ar a laíao ríor gac don focal leir an mbealaó ríoraó camnte éleáóitíe ré, “aéit ír míne áubairt ré liom go mbíonn a leíeíoeí ann nac bfeáófaróe a bfeiceál aéit ríom an ía. . . .”

“Tá eagla orim go bfuilim ríó-deiríeannac moíu, a comhlúadar,” arra Beadar go magamail.

“Aéit tá ríao ann ádeim leat,” arra Seán.

“Má tá,” arra Beadar, “tuíge nac bfacamair an oróe éeana íao?”

“Tá ríao ann ádeim, na Clúraóáin agus na leiríeáóin agus na loíraóáin, an Cóiríoe bódar agus an Capall gan Ceann. . . .”

“Agus tuíge nac bface míre íao má tá?” arra Beadar, “innir rin dom.”

Ní rílteá go maib fuaríait na ceirte rin ag Seán. Bí ré ríacáin maíe gan don focal eile a ríao.

“Nac bfuil fíor ag an ríogaí cen ríac nac bfeiceann túra íao, a Beadar?” ar reiríeann ríoe deiríeáóit.

“Níl fíor,” arra Beadar, “níl fíor ná agair.” An bíeáinnac ós! Ní áomóeáóit ré go maib rúca ná taróbre ar an ríogaí!

“Sé an ríac nac bfeiceann túra íao, a Beadar,” arra Seán, “go bfuil ríeaca móí marbhóe ar t’anam. . . . Sa ríeannamíir ní bíod don ríeaca marbhóe ann aéit ar cóirí-óuine ríanaó, agus rígeáóit an loíraóáin agus an Clúraóáin

agus an leirneacán amac, ní amáin fan oíche áct i lár an lae gíl, agus bíod an uile tarbhre agus an uile fídeós dá bfuil ann cáirdeamail leir an gcinead daonna, mar bíod anam an duine glan. . . .”

Cuir mé cluar oim féin áct mo léan! Fóro an gaoit bí ag feadaigil go caradweac i mbairiaib na scrann an cúro eile dá cúro cannte uaim. Áct tuigear go raib oic aip nár éireo an beirt eile é. Ní deáirna ré áct an puo ſnídead don rgealarde go mbéad eólar na céirde aige agus meaf aige uirri:

“Connaic mé féin an loigeadán, . . .” ar reirean, le n-a mbreágnú.

Cuir an beirt eile irtead aip agus gac don rſnead mágaró uata. Áct níor cuir an magad ná an rſneacſail corſ le Seán na rſealta.

“Áirí aréir connaic mé é agus mé liom féin ra scoill. . . .”

“O! O!! O!! O!!”

Níor bac ré leó.

“Bí doirde an érainn dariais rin tall ann,” ar reirean, “agus bí éruit móir ar a dpuim agus an éruit rin com móir le Carriais a’ Mualláin. . . .”

Cuirtead irtead aip arí. Da cuma leir. lean ré dá rſeal:

“Táinic ré oim,” ar reirean agus an t-uamhan ‘na glór “táinic ré oim i nſanſior agus mé ag iarrad an bealac dcanam abale éirí an scoill. Ar mo eúl amac, táinic ré, a cáirde, agus fil ré breit oim, an loigeadán lom lonnrae . . . áct amac liom roip a dá coir. . . . Triurlós bainead aram agus mé beagnac éaluigte uaró, agus d’eirſ leir breit ar coir oim. . . .”

Bí an beirt eile n-a oíort; b’fopur d’airne go raib rum móir aca i n-eactra Seán.

“Gíl mé, a cáirde,” ar reirean, “go raib veiread liom. Mé alpaó beo beacurdeac, nó mé tarrainſt leir go tóin puill Tige liobáin—rin é deánpad ré. Rinne mé rún eporde-bruſad . . . áct, a cáirde, nuair d’féac áirtead an uacbdair oim arí, nuair d’féac ré oim irtead roip an dá

fúil, rḡaoil ré an ḡreim bí aise orḡm ḡo tobann
aḡur ḡac uile leitḡrḡeal aise ḡur ius ré orḡm ar cor
ar bit.

Ir dóca ḡo iaid ionḡna ar an mbeirt eile. Nior éuala
mé féim aét an éirt éur pḡeodar ar Seán.

“Aḡur tuise ar rḡaoil ré raor tú, a Seán?” ar reirean.

Bí ré rḡacám deap ḡo rḡus Seán pḡeasḡa aip—rean-
éleap eile rḡealurdeacáta, ar nḡoig.

“A pḡeodar,” aipra Seán raoi deipead, aḡur uamán
'na ḡlór, “a pḡeodar, éeap an loḡḡadán ḡur tura bí
aise ann nuair ius ré orḡmra!”

“Aḡur cé'n ḡnó bí aise d'iompra reacar tú féim?” aipra
pḡeodar ḡo n-imnḡeac.

“Mar ḡeall ar pḡeaca marbḡa beit ar t' anam. . . .”
. . . . .

Nior éuala mé féim an éur eile de'n éainnt bí aca
aḡur iad aḡ labairt or íreal, aḡur ó bí ceapḡa aḡam cuir-
easó éun bró tabairt d'ois, aḡur ḡac nḡo i ḡceapḡ aḡur
i ḡcórḡ aḡam, ḡlaoró mé éuḡam ar an tḡiúr. Aḡur ní
paca tú ariam aét an t-ionḡnadó bí orḡra mo leitḡro-ra
feiceál annḡin irḡig i lár na coilte cḡaobaiḡe le h-eirḡe
ḡreime, aḡur béile bḡeasḡ ullmḡigḡe aḡam 'na ḡcomair.

SḡOLÁIRE RAOI ÉRANN.

Dócar paca d'ipeac aḡur é com tḡim leit an ḡcaite.
ḡan néal le feiceál ar an rḡéir, aét i com ḡorḡm le don
ḡorḡm dá bḡaca fúil duine ar an rḡéir i nḡeirimn ariam,
ḡan pḡacám ran aéir, aét an ḡrian aḡ rḡoiltead na ḡerann.
An duine deapóil reo aḡ imteacé leit, aḡur é aḡ tapḡainḡt
na ḡcor ina d'iaró ḡo mall péro. Mála tḡom ar a dḡuim,
deanac an d'ócar aip, féapóḡ reacḡmame aip, aḡur é i
nḡeipead a anála. . . .

Connaic mé coill beag rómam sa trige, leacraob an bótar, timceall agus míle bealaig uaim. Ní raib crann ná rgeac féin béaraó forsa ón ngréim do úime ar don taob de'n bótar, aét an coill beag rin amáin. Ní raib mé com tuirpeac ariam, pílim, ip bí mé an lá rin agus mé ag déanam ar an scoill bis. Ní raib an meadócan mór céadna 'mo mála coralta ariam ip bí ann an lá rin; ní raib na brósa bí ar mo coraib níor truíme ariam ná mar bíodar an lá rin: agus maroir le brotal—úc! ná bí ag eainnt, a úime!

Baininn an t-allur de m'éadan le mo nai ceirriur D'éaluirgead orna uaim leir an tairt mór bí orim, agus leir an tuirpe. Comairinn na rigneaca ruada bí i broca mo bpirve ó am go nam—don pígin deas agus leitpígin agus san páil agam le cianós eile go rrioiéinn an baile mór bí or cionn deic míle píead uaim, áit a raib leitpeaca agus airgead ag feiteam liom i n-oirig an pórtá. Don pígin deas agus leitpígin! agus deic míle píead le tairdeal agam de ríubal cor agus san de lón agam sa mála aét arán agus tae agus an oipead de'n bainne rcanuirge ip déanraó paol do mé b'féoir!

Aét ní raib an coill beag ró fáda uaim. Leirinn mo rgrit ann; o'fliucéainn an tae ann; cuirpinn brotal agus tear an lae tairm ann ar mo ruaimnear. Agus annrim o'féadpáinn beic ag imdeacé liom i gcaiteam na horúce, agus béinn irig sa mbaile mór ar maroin nuair o'orgló-éaróe oirig an pórtá. Oar Crum! Nac agam béad an oirúce dérac san mbaile mór céadna rin! Cúinnig mé ar an donpígin deas agus leitpígin, agus ar an dá ceac ortá go mb'éigin dom rgaorlead tairm ó maroin san mo béal calcra rliucad i n-don céann aca. . . .

Spoic mé an coill beag. Irteac liom paol na crannairt móra. Cuaircig mé tairt go bpuirinn áit deap le mo rgrit leirint, áit a mbéad uirge le pagáil dá bfeadpáinn é. Ní deaca mé i bpaó irteac sa scoill gur éairt mé m'ualac mór anuar díom ar an otalam, gur rín mé na rgeasa rrioma rigne ar an breap rionnphárac breas. Nac mé bí pártá liom féin! Nac mé béad pártá leir an raogal dá mbéad

an oipead airgid agam is ceannócaid biaid agus deoid dom
i rriárbhaile éigin ar teaict na horóice! Aict donpúiginn
deas agus leitpúiginn . . . ué!

Ní raib mé aict acap beas ran aic sup tug mé raol
veapra so raib fear eile ra scoill liom, agus é n-a fuide
raol épann gan áirto aige ar tada aict ar an leabap beas
bí n-a glaic aige. Bí pé ruar agus anuar le leitcéad
rlac uam, agus má connaic pé an fear riuabal reo ag
teaict ipteaic ra scoill, níor leis pé ar so b'paca.

Beannuis mé dó i noiaró tamail.

"So mbeannuisid Dia agus Muire duit, a fip na
leabap," arpa mire i náro mo goia.

Dam mé geit ar, aict beannuis pé dom so béarac.

O'pás pé a leabap uaró ar an calam. Dam re na
rpéacláirí dá rrióm. O'éirig pé n-a fearam. O'puro pé liom.

"Nac b'péas b'potalac an lá é!" ar reirean.

Coruis mé péin ag cur díom, agus ag innreacit dó so
b'púigmar nac ró-maic tairneis an lá ná a b'potal liom
péin, agus nac o'tairneócaoir le mo duine dá mbéad
air b'púire rada t'ime cur de agus ualac ar a o'pium mar
bí o'pma.

Riín beas géarúireac beo-rúileac bí ann. Bí rúil
leir ar mo mála móir; agus rúil eile leir ar an scanna
beas r'cáin bí agam i scoimair an tae.

Bí an Šaéoilge b'púigite nó i noail le beit b'púigite
ra sceannairí 'n-a rabamair agus curi pé iongnad ar mo
duine an teanga beit so liomta agamra.

"Nac b'péas an Šaéoilge acá agat!" ar reirean.

"Suró," ad'eimpre.

Duail pé ar an calam i n-aice liom. O'péac pé so géar
oim péin agus ar mo curó bacáirde.

"Beas fear riuabal díor ag sabáil an bealac reo," ar
reirean, "a b'púil an Šaéoilge aige ná don truum acá
innit."

"An mar rin é?" ad'eimpre, agus, níor leis mé oim
sup curi mé don r'péir móir mar rin ran teangaró.

"Corp'duine de do céiró-ra labrann an Šaéoilge
anoir," arpa mo duine.

“Ce'n rōirt leabair é rin 'do póca?” arsa mife, “an ceann bí gá léigeadó asat ar ball beas——”

“Leabair ḡaeóilge é rin,” ar reirean go mórdálad, aét níor bain ré an leabair ar a póca.

“Leabair ḡaeóilge!” aweiúmfe, “an veiri tú liom é?” arsa leis mé oim go maib iongnadó an tpaogail oim a leitéro veit ann ar cori ar bit.

Bí an ririn beas ḡaeóilgeadó an-mórdálad go maib leabair ḡaeóilge aise, arsa go maib ré i n-ann é léigeam rreirin.

“Dá mbéadó i n-ann a leitéro a léigeadó,” ar reirean liom, “ba mói an ráram duit é as riubal na mbóitpe duit——”

“Aét nac bfuil ré anveacair an ḡaeóilge do léigeam?” aweiúmfe.

“Mo coinriar nil,” arsa mo duine, “o'réadó é déanam go toḡta i ḡceann míora aét cupi cúise i ḡceart.”

“As masadó fúm atá tú,” arsa mife.

“Go veimín ní headó, a riri riubail.”

“Arsa cá bfuil duit nac b'éadóam an ḡaeóilge léigeadó com maib leat féin,” arsa mife.

Cupi mo duine a feanrḡairt ḡáipe ar. Duail re bor ar a ceatramain arsa ḡpeann an tpaogail ari.

“Fear riubail as ceapadó go bfuil ré i n-ann ḡaeóilge do léigeadó!”

Ba mói an ḡpeann as mo duine go maib fear riubail as ceapadó go b'éadóadó ré a ceansa féin do léigeadó.

“Tabair dom an leabair go b'peicró tú,” arsa mife.

“Cupiró mé ḡeall leat nac bfuil tú i n-ann pocai do do léigeadó,” ar reirean.

“Tám rápta,” arsa mife.

“Ce'n ḡeall cupiréar tú?” arsa bain ré lán a ḡlaice do arḡeadó ḡeal ar a póca.

Cuimniḡ mé ar m'áon ríḡinn doas arsa leit'píḡinn!

“Cupiró mé corióm leat,” aweiúmfe.

“Déanfaró rin.”

Sin ré an leabair cúgam. Coruḡ mé i 'otopadó an leabair:

“ Ní raibár mórán tair dá bliadain go leit i lonnóam Sárana an trát-úro, áct mar rin féin ní moirán ácair eile o’panfainn ann dá mbéad—readó, caitear é ráo—dá mbéad an oipead aḡam ip béaraó abairle mé. . . .”

Leabair do rḡríos mé féin tús pé dom!

Aḡur nac mé rinne ḡáiró an trátónna rin aḡur mé aḡ caiteam aḡrío an fírin bis ḡearpéúirḡ capad liom ra ḡcoill aḡur mé pona pápta i noiaró doicéill an lae!

MO BḠAIRT ORT A ḡILE NA ḡILE.

Túsar cuireadó duit le ḡoirú, a ḡile na ḡile, teacó amac annreo i n-donḡeacó liom ra bḡaraó i mbéal an uaiḡuir aḡur rḡacáim caiteam ann ar maite le t’ anam aḡur le do fláinte. Áct mo óráó! níor támic tú cúsam go fóill a cúro. Cé ’n móill atá ort aḡur mé aḡ panaó leat? Ná rḡeall tú dom go doicépa aḡur tamall de’n trairparó cup tairt im’ focair ar an uaiḡear? Áct tá raicéior orm nac duine do o’focal tú. Céaró tá ort ar óor ar biré? An aḡ eirḡe ró-éanaimail ar óompóirt na caḡraó atá tú? Seacain tu féin, a ḡile na ḡile. Níl ra ḡeacair ná i ḡcompóirt aḡur i ḡcaiteam aḡrúre na caḡraó áct bḡeagám ḡaoite i ḡcomóirtar leit an raogal ruairc beadó aḡao annreo liomra ’mo feanóilear i bḡad ó daoine aḡur ó fíbéaltaó bḡeise na h-doire. Úruil tú aḡ teacó cúsam, a ḡile na ḡile? ḡeall mé duit go ḡcuirpinn na cáirde atá aḡam annreo i n-aite duit: tá an luc ḡaedlaó, luc an óóta fleamain duit ann go fóill aḡur é com aḡraó bḡadac ip bí aḡam—go deimín ip eagla liom nac múnró an raogal an beirdeac beaḡ rin, mara múnró earbaró raogail é. Uibeaca readó tús pé uaim aréir, an ḡaoirde! Aḡur na laóam riadáine, an dá éean rin atá com ceanaimail ar a céile nac rḡarann riadó ó céile córdóe, bíonn riad-ran áirt annreo leit an ḡcladac i ḡcomnairde aḡ camnt aḡur

as blaodas agus as fuirge le céile ar a nór airteac féin. Níl don beann aca oim anoir. Is eól dóib ar bealach éigin naé ndéanfainn dochar dóib, agus ní éorruigeann siad de rudaic na carraige éleactruigeann siad go mbím féin i bpoirgeact ré plac dóib. Dá bfeicteá an báirdal rin ar marom inoiu poim eirge tréine nuair táimic mé ar i nshanfior! An claimreán agus an éaraoir pinne ré le n-a céile ionmhuin nár dúirig si i n-am é agus an beirt aca as cur na dtonn dóib! Leasrao máit tuill si uair, agus is leasrao máit fuair si uair freirim tá rúil asam. Caintt bhinnbriacraic shrádamail blaodaraic agus leasrao loineadám loim de réir mar tuilltear iad an leigear is fearr ar faillige laéan agus ban.

Nár máit leat teact amac annreo i n-aonfeact liomra go scuiprú an beirt asainn aithe níor fearr ar na laéan reo, a gile na gile?

Agus cá bfuil dúinn naé bfeasra-pa máit baint ar an ublaéan cooriamánta bfuil as déanam a rmaointe de ló agus d'oroce irctis pa rshailp? Níl don áiré aige oimra. Níor leis ré a rún liom auaim sró minic mé ar tóir an rún rin le reactmain: b'féidir go n-innreócaró ré toraó a maectnam páda duitre, a gile na gile. Siubal uair amac agus cuiprú an beirt asainn caintt ar.

'Mo fuidé ar éarraic móir paol bun na h-aile báine, áit a bfuil comhairde ar an ublaéan bfuil nuair rshiodar na poela deirreannaéa reo. Ní maib an t-éan móir cooriamánta le feiceál pa rshailp éleactruigeann si aet ní maib si i bfaó uaim, mar ní túirge bí an paipéar bfeacta ná leis ré a sean-rsheas masamail. Níl don aumreap oim nár tuig ré céaró bí m'incinn. Táim cainte anoir naé éan éanamail é ar éor ar bit aet feallpamnaide, nó b'féidir taire sean-feallpamnaide shaeólaige tréis a foirgéal ar dearaib-deara an traogail fuaraic reo, agus go bfuil ré de pionúr ari paogal na paogal éur éar irctis i rshailp agus naé bfuarglócar é go mbeiprú ré ari ar rún diaimair na eumne. Naé dtiocfaró tú amac annreo le caintt éur ar, a gile na gile?

Aet réac; éir liom go póill beas mar tá aetuinge

aḡam oḡt. Tá d'aoime de'n uile éineál aḡaib sa mbaile
 móir aḡur ní lia luét aineólaḡ ná luét an eólaḡ. Nac
 b'péaḡpá fear feara éigin páḡail a b'fuil eólaḡ cruinn
 aḡe ar nóraib aḡur ar t'péit'rib na n-ublaacán? So deimhin
 ip cuimneac liom go mbíod fear fear beaḡ bídeac, fear
 beaḡ burde feararde fearóḡac i riopa fear'fóirdeac i
 Spáio na l'ipe i n-aice an t'póic'io ann'rin, ar éaob do laime
 deire, aḡur nil ceirt éruaró éruárdce dári éuip'ear ari
 ariam nac maib a fuarḡailt aḡe. Tabair cuairt ar
 an fear'fear rin pul má éḡann tú ann'peo ar
 cuairt éuḡam aḡur fear'fuirḡ de ḡac uile foḡt faoi na
 h-ublaacán aḡur ná deaḡmao eólaḡ cruinn beic aḡao
 faoi 'n mbiaó ip blaḡta leó. Acé ní móir duit beic
 an-aḡeac an-éiḡ'oe aḡur tú aḡ ceirt'niḡaó an t'rean-
 f'ir. Veró ré an-laḡac an-éaḡ'annaac leat má ḡlacann tú
 mo cómaḡle-re; déan an dá ruo peo aḡur ip cinnte go
 rḡaóil'f'ró ré a rún leat. Sean-p'icétiúir atá ar cúl an t'riopa
 aḡe, ór cionn an b'uiró biḡ éam atá le h-aḡ an doḡaḡ ar
 éaob na ciotóḡe—a bean péin atá caillte le dá rḡóir
 bliadóan rinne an p'icétiúir deirtear liom—acé nil oḡt
 acé é molaó go móir ar a d'ac ar a déanam aḡur é cup i
 ḡcomóḡtar le raot'ar m'uirilló! Seáó, má déanann tú
 é rin bog'f'aró tú c'p'orde an t'rean'f'ir. Ruo eile: c'p'erdeann
 ré, c'p'erdeann an fear boét ḡur c'p'ut ceap'noḡac atá ar
 an doḡan peo aḡur nac c'p'ut liaḡ'ródeac maḡ deirtear.
 Acé fan. Nil mé cinnte anoir an c'p'ut ceap'noḡac nó c'p'ut
 eúbaac atá ar an doḡan peo de peir an f'ir feara rin acé
 ní beiró tú i b'p'ad ann go mberó f'ioḡ aḡao é. Leḡ oḡt
 péin go b'fuil tú ar don intinn leir faoi aḡur rḡaóil'f'ró
 ré ḡac rún leat. Déan go deaḡ p'éró é, aḡur bíod c'p'oiceann
 ar do c'uro camnte nó ní meall'f'aró tú an fear'fear. . .
 acé cé'n ḡábaó d'ompa aḡ iap'f'aró beic aḡ múmeac
 duit cé'n éaóir ip fear'f'ir fear a meall'f'aró? Nac b'fuil
 tú péin do maḡiḡ'f'p'ed' ar an ealaḡdam rin, a ḡile
 na ḡile?

Acé páḡ an uile eólaḡ uairó ar bealaḡ aḡur ar t'péit'pe
 na n-ublaacán. . . .

Bí rún inn'p'acé duit faoi na cineál faoileán atá taḡt

le cladaic annreo agus an cineál cannte nó canaimna bíor as saé treib' díob' ; agus éap mé fheirín go mbéad ré 'uain asam innfeáct duit faoi'n scoimrad' bí asam leir an scoinín bacac' bhadac' agus an éiall múin ré 'dom ; agus an ceól bíor as na réaltoḡsaib' as tabairt a sáppra 'dóib' (ná dearmad leabair réal-eólaic' tabairt leat mar níl na h-ainmneada' asam áct corri-éann, agus ir' móir an rtróm' oim' learammneada' éapad' 'dóib' uile agus a lionmaire ir' tárd) áct mínedéaró mé a sáuro ceóil duit ar éaoi ar bit' ; agus má tágann tú san don moill, tís linn curd de'n oróde cupi irteac' le taob' a céile as féadaint irteac' i rúilid' fir na Sealaige !

Áct a síle na síle, ná déan don moill áct tar' éugam go beó. 'Dap' m' fallainḡ ! mara 'dtiocfaró tú faoi éann tpi lá ní tupa seibear an céad cupiead' eile uaim áct bean nac' breaḡ leat. 'Deirpró mé léiti :

“ A 'Duide na 'Duide riubal uait i n-donfeáct liompa amac' faoi béal an uaiḡnic' . . . ”

Fáilte ó éporde rómat, a síle na síle : bí fíor' asam nac' ndéanpá móran' moille agus an bean rin' bágairt oit' ! áct eadramn' féim, beas' baogal' bí oim' cupiead' tabairt' 'di ríud' !

AN Gníomh.

I gceann ceitíre uairíe déag eile béad aip an gníomh a déanamh. Bí mbead an domhan aip sup togab é, sup ceapad go mb'é an fear 'dub' fearf, sup ríleat nac loicfead ré . . .

Cuir ré cannt an taoiriú trí n-a céile agus é ag imchead leir trí fíárdeannais na catraic go ciordeamail. An molaó tús ré do ba geall le mil 'na béal é. Tóruis ré gá m'ó ór íreal leir féin :

“ . . . . níl dume dá bpuil ra lácair annreo m'oiu,”
apra an taoiréad, “ nár dubairt liom go mbéad ré páirta an obair m'óir contabairtead réo déanamh ar fon na cáire, dá gcaillfead ré a anam leir. Adt tá fear ceapta agusam féin le n-a déanamh, fear nár loic ariam, agus nac loicpró coróce, cuma cé'n contabairt 'na cuirfeair é. Éirís 'do fearamh a Tomáir Ó Maol'dóimnaig—”

Bí ré comh cutalac agus é 'na fearamh annrim i lácair a cáire nár tús ré leir adt an méad rim do molaó a taoiriú. Do mótuís ré mar béad cnap 'na r'górnaic gá taictad leir an g'lion'ar bí aip—é togab, le obair de'n tróirt rim déanamh agus é comh hóg rim ! Agus an t-éad bí ag na fearais eile leir ! Síit ré cúpla focal a m'á le burdeacair gabáil leir an taoiréad, adt níor féad ré na focla rim éur ear a r'górnaic amac le ceann ácair . . .

Mótuís ré an áit ag gluairéad earc timcheall aip : ní i lár baili an uirláir bí an bóir, adt é ar luarsán ó taob go taob mar b'á beag eirtreóiréad ar órium na fairrís fíocmáire ; ní 'na furde ar na cat'aoiréadais bí an comh uadair adt iad ag imchead leo, roir cat'aoiréad' agus r'ip, timcheall ar an mbóir luarsac ar nóir

poeta glunnoigeáda. Bí cinneap cinn aih: bí mar béal na céanta gaba beag oḡaoidéada ag cleádao a gcéirde n-a incinn irciḡ . . .

O'eiḡ leir cápla focal rḡaoidéao uair. Dá bfuigeao pé or na cquinne aih, ní féadao pé a maó cé na foela iao, dá noimeao tar éir a maó óo. Áct tairniḡ riao le n-a cáirde. Naó é fuair an bualaó-bor agur an molaó millteac uata! Má bí éao ann, níor leis fear oib orra é. O'eiḡ an taoireac 'na fearaí. Anonn leir cuige go ruḡ pé ar a láim, gur óraí pé go brioḡmaí í.

Anrín tánic a meadaí cinn agur a céadao ar aih cuige. O'féac pé anonn uair ar an ait a maib an bóro —bí pé fearmaó i láir buill an úrláir gan cor, gan car ar. Bí na caoiaieada mar bíodaí ariam agur fear n-a furde ar gac caoiaí oib. Na gabanna beaga oḡaoidéada bí ag cleádao a gcéirde 'na incinn irciḡ, tamall noime rín, bí deieao le n-a gcuro raódaí riuo mar an gcéada.

O'eiḡ pé an-óim focaí. Da léir óo an uile ruo tarit aih. Da oóis leir naó bpaca pé an raogal ariam céana . . . bí cmeál ionḡantaí aih náí cuḡ pé raoi deara go oí an noimeao rín an chap beag deaíḡ bí ar báir ríona an taoiriḡ!

Áct ir rimeao bí aih, rimeao gur toḡao é féim agur gan don trúil aige le n-a leicéro d'onóir. Bí an gníom móir le deanaí, beoír uile náirḡte go deo mara noeaparde é. An meap bí ag an taoireac aih, agur é toḡao: Ní maib ríor aige an ar a ceann nó ar a óraib bí pé 'na fearaí leir an toét tánic aih . . .

An cáil béal aih lá ar n-a maíac! A ainm i mbéal an truaíḡ agur gan é áct n-a óḡanaó óḡ!

Amac leir ar an tríaíro agur a ceann 'na rreírde . . .

Cuḡ pé na rraioeanna ba mó ólú agur rraioeóir-eada aih féim i oioac.

Tuige naó maib na daime ag féadaime aih? Naó ríreá go oirḡirde ar bealaó diaíar éisín go maib

raoi an gníom ba uairle agus ba mó le iáid dá n-earnaid le céad bliadam déanam ar marom lá'ri n-a máraic? O'féac pé ar an uile d'ime cuairt éaric agus cineál ceapad aige go mbéad an léarsur as d'ime éigin oib. áct ní maib. An oipead ip don féadaint amám níor tugad do. Na d'ail!

Táimic cutac air leo. Ar a fon bí raoi an gníom móri uairle déanam ar marom lá'ri n-a máraic, agus ní maib léarsur moim pé as neac oib. Táimic fonn móri air bpeit ar d'ime éigin bí as gabáil éaric agus é marlaod ar béalac éigin . . .

Gluaip leir agus a ceann 'rna rpeiréib—nári togar é le gníom móri uairle maectanac déanam? Agus nac maib ceairt aige béit móricúireac agus eirge n-áirde ann raoi rin?

Bí teac órta as coirnéal rparde agus iad éaric na roillre lapad ann. Níor éleactuis pé an t-ól aríam áct níorb don dochar do cúpla glóme ól an oróce iongantac peo.

Buail pé irteac.

Bí d'eam beas fear as ól as bóir beas i peomra raoi leit. Suró pé n-a b'ocair agus do glóir ar a glóme féin.

Leir na rmaointe bí as imteact n-a scor-n-áirde éri n-a ceann, níor móctuis pé sur cuiread coris le n-a scuro cainnte ar teact irteac do féin, agus go maadair uile as féadaint air go doirra. Dá móctuiséad féin, ba beas an áiré c'ubrad pé órta—nári mó le iáid é féin ná don fear eile dá maib ra scatair agus an gníom móri uairle bí le déanam aige? Na bpeallám! Nac maib de tuisrint ná de léarsur aca an méad rin!

O'ól pé a glóme.

Coruis rmaointe airteaca as gluaireact éri n-a ceann ar nór teimtrige. Ní t'irge bíod rmaimead oib ann ná béad pé glanta agus ceann upnuad n-a ionad. Táimic cineál meirge air, meirge a máctnam . . .

Bí an gníom déanta aige—rin é an iud ceap pe. Cuir pé i scár é. Ceap a tiocparó annrin? O'eirge pé an-t'ocair ar fearó r'atam bis. Táimic loimhir aig na rúilid. An té d'féadac é, deapad pé go mbt

Duine é bí faoi inniúde móir leir an gcloí a maib a béal as corruíúad mar béad pé as labairt leir féin ór ípeal.

Asur ir as labairt leir féin bí pé.

Síl pé (ní máib fíor aige féin cé'n fáč) áct síl pé só maib pé i ndán do an gníom móir déanam asur a anam tabairt leir plán dá bfeatorad pé dá ríóir a cómhairteam sul labrad don duine dá maib leir ra reomra.

Cómhairtím pé an dá ríóir so millteac taparó asur gac bhaon alluir ar a bačair. Níor labairt duine. D'éiríúg a éróide ann. Bí D:a móir ar a čaob . . .

Nuair bí an dá ríóir cómhairte aige d'éiríúg pé 'na fearam asur buail átmós millteac ar an moóro beas sur éuir pé na gloimeaca ar cpeatad. Áct níor dam an méro rim féin cannt ar na daime bí ra reomra leir.

Cuimníúg pé annrim so maib so leor le déanam aige ra mbaile noim éiríge an lae. D'éiríúg pé n-a fearam asur amac leir ar an trráro . . .

Nuair bí pé imčíge d'féac fear bí ra láčair ar fear eile. Čaoc pé síl ar.

"Roimnt éadórom ra gceann sílim," ar pé.

"Sin é é díreac."

Asur čuadadair ar ačaró leir an obair bí ar riubal áca . . .

Szíóob pé a uadact—ar ndóig nac bfeatorad an taoi-peac asur duine eile dá čáiroib out i bpiadnuire air nuair d'feicpead pé ar marom iad? Szíóob pé licir fáda éuir a máčair asur d'innir pé di cé'n fáč so maib faoi an gníom a déanam. Čuaró pé cparó so leor air an licir reo ríóobad—b'féirir nac bfeicpead pé arir čoróde í—le čporóde asur mirneac tabairt oi uubairt pé nac maib pé i ndán do so mbeirpíde air, asur an dá ríóir cómhairtím pé ra teac órta. Áct nuair bí an méad rim ríóobčta aige, rčíóic pé an bileós : ir beas nár rčíóic pé an licir ar fáo nuair cuimníúg pé nac maib ann áct díčéillíde licir dá roir ríóobad má bí pé i ndán do éalučad.

Aéit an t-aiú pé i ndán nó éaluḡad? An mbéad a ceann i lúb cnáibe gan don acair?

O'Éirḡ pé aḡur anonn leir éirḡ an bfuinneóis . . .

Bí an oróce go hálunn, cóim hálunn le don oróce dá dtáimic le n-a cuimneam. Cumhact na fairsige aḡur na pléibte éirḡe irteac pa reompa. An ḡealac crocta i n-áirde rna rpreitib aḡur rotur tpaoróeacta uaiti—b'aoibinn beir beo . . .

Oo ceann i lúb cnáibe—toruḡ pé aḡ rmuamead; táimic an pictiúr uatbárac ór comair a dá fúil; leaḡ pé lám ar a múmeál leir an téad baint de . . . táimic creatao ball air. O'Éirḡ an t-allur amac ar a batair. Leir pé rḡreao aḡur rḡreao eile ḡur éirḡ pé n-a énar ar an úrlár paol bun na fuinneóise . . .

Bí pé 'na haonóeas ar marom. O'fás pé litir beas ar an mboro i ḡcomair a mácair aḡ paó leirí go paib paol an tír fáḡail aḡur an Oileán úr tabairt air péim. Ní paib mear aise air péim, aḡur bí paol éaluḡad leir—nár loic pé ar a cáiróib aḡur an múmḡim bí aca ar?

Éirḡ pé na cúlprádeanna air péim aḡur eagla an tpaogail air go ḡcarráide don duine dá rpancáirde leir.

Connaic pé beirt aca aḡur iad an-corruiḡte aḡ uoirar riopa: iad aḡ cur tar maoil paol ḡur éirḡ pé péim oirra ar ndóis, o'eile? Síil pé éaluḡad uata i nḡanfior aet connaiceadar é. Rinne paó air . . .

O'Éirḡim nó rparam: Bí pé cinnte go marbócarde é annrin i lár na rparde. Ní n-é rin muinead am aet ruḡ an beirt ar lám air aḡur toruḡ ḡá creatao aḡur a ḡcoidé lán de burdeacár nó.

Aḡ ceapaó go paib an ḡníom móir véanta bíodar—rin é fil mo duine.

Níorb fáda go ḡcuala pé ḡiollaí beaḡa na nuadóctán aḡ rḡreatac i n-áir a nḡoá:

“STOP PRESS! STOP PRESS!”

Ceannaḡ pé ceann go neamhuimeamail. O'orḡail pé é aḡur toruḡ ḡá léiréad. Táimic laise tobann air . . . an ḡníom móir contabairteac nac paib pé de mírneac aise péim a véanam muine rpar éirḡim eile é!

An oíde rim mól a t-aoirneac go mói é . . . acé ní
 paid ré de mírneac ann eirge agus a máó sup loic ré,
 sup dume éigin eile sinne an gníom!

Asur anoir, nuair bíor ré as maoidéam ar féin, ní
 abruigeann a deapórácair go ndéana ré féin an gníom
 toirg go paid fíor aige nac mbéad ré de mírneac ra
 bfeair eile é déanam, agus go náimeócaíde an beirt
 aca!

AN DIABAL AGUS AN FLAITĪBEARTAC.

"Ní féadfaid an diabhal agus an flaitġbeartaic e dġanam—nġ féadfaid muid," arġ an sean-tiomġnardaic liom nuair adubraġ leir go raib orġ a beic irġis i mbaile mġr na Gaillimġe roimġ an deic a clog. "Ara, a dġume. dġ mba capall raġra bead agus nġ féadfaid a dġanam: eireo mġre ann nġ beaġfaid tġ ar an traen rim anoict," arġ reirġan.

Bġ an bġartaic mġr ann agus gġla gaoite aniar irġeac o'n bġaġraġe. Ait a mbio'd eġann leat-taob an bġtaġr bio'd an gaoit ag gabail ceoġl uaebġaraġ 'n-a ngġgaib loma; bġ an gġealaic lġn i n-ġrġe 'ran rġeġr i n-ġit ġġin, muna raib luict rġalt-eolaġr ag imġreac na mbġeas, acġ rġil nġr leagamar uġrġ i gġaiteam na no'dce. Bioġ rġm rġm go eġaiceann, bioġ tuġreac traocġta ocġaraic. Bġ an rġeal ceatna ag an tiomġnardaic. Bġ an capall ag tġrġaġngġ na gġor 'n-a dġiarġ agus a ceann ag dul ruar agus anuar mar bead capall bġeġge leimġ ann.

Leis an gaoit aniar rġreac millteac amail ceoġl deamġan. Do gġit an capall. Tġrġaġng an tiomġnardaic, agus dġ laġad rġudal a bġ raoi'n gġapall ceana ba rġeac meara anoir ġ mar bġ mo dġume i ngġeim bealġaġe ann agus ġ ag cannt go rġamġrac leir. Dubraġ rġm a lġn raoi'n gġapall, raoi tiomġnardaic na Gaillimġe, raoi'n aġrġr, raoi'n ait agus eile, acġ ir eagal liom go mbġad nġrġe ar rġeġr an cġo a lġrġeam. Nġ raib ġrġo ag an tiomġnardaic ar mo gġoġr, amġac; ir dġca go gġuala rġ a leicġro de cannt go mimic ceana. Rġ rġeal ġ nġ deaca rġ i n-ġrġe ar an gġarġr arġr go raib cġpla mile de'n bġtaġr rġmġ ralaic puiteac curġa dġnn agus.

Bġ rġ roġr mġre agus an gaoit agus o am go ham to cġoirġinn rġcal uarġ. "An diabhal" an rġcal ir mġ cġumpġnn acġ ir mimic cġumpġnn an dġ rġcal "an

"diabal agus an flaitbearc." B'íod ír sup ag tabairt na miann faoi m'fiallaib bíor féin, bí cainnt an tiománaróe ag déanamh imníde dom. An flaitbearc—cérb é an flaitbearc? Cé'n baint a bí aige leir an bpeap eile? Fác ar éualar ariamh de rgealtaióib faoi diablaib a ioncóluugaó, bíodar ag dul éirí m'intinn. An diabál a bí 'ran b'flaitbearc i gcrúit d'ume? Cáir máir pé? Cé'n uair? Cé'n cineál d'ume bí ann i bpearram? Ar fáis pé don trilioct 'n-a óiaró? An leir an áair a géim é, nó leir an máair a rug é ír mó bíodar ag 'ul?

Slán an rpeir beagán. Dearbhuigeó go raib an fíinne ag luóit néalt-eóluir. Táinig an gealaó amac. Ní raib focal le cloir ó'n tiománaróe le tamall.

"Annrim éall ar bair na haille bíod comharóe air." ar reirean go tobann.

"Do bíod mé féin.

"Cé hé?" a'oirim-pe, "an diabál an ead?"

"Ní head áct a oisne, an flaitbearc dub."

Cuirtear cúpla ceirt air agus ní faoa sup bair pé amac go bpeas ra gcainnt.

"Annrim éall a comhar pé," ar reirean, "go dtáinig an diabál fá iarraró 'ra veire. Tigearna talman a bí ann áct má 'reó féin ír ionóda céad punnt a bí air ar fuo na tíne. Go b'róimó Dia oir, a d'ume! Má bí cúpla míle punt ra mbliadain féin aige 'ré bí i n-ann a cáiteam. Cairle nára, geallta. Fadóir, ite agus ól, ceól agus iunnce de lé agus d'oróce, mná—ópa bí do toir, a d'ume! Ar ndóig bí an tír náirigte aige. Bí rin."

Óearis mo d'ume an píopa. Rinnear féin an cleap céadna áct ní san óuad é. Bí fonn rgealaróeácta ar an tiománaróe.

"An raib pé póirta an ead?" an reirean ag tabairt rpeasna oim-ra. "Nár d'ubairt mé leat go raib. Ní raib pé móirán éar píce buiam nuair a póir pé inígean lairle ó'n Mumaim—bean lágac éaróannac óeáig-béarac—áct cá b'fuir an bean d'féarópaó fuireáct i n-aonóig le n-a leicéiro agus bean i ngac r'rárobaile ar feo go baile áta Cliaó aige? Nuair a rugaó an cúigeó mac

‘Dóib b’eigin dí an muma tabairt uirthi féin airt. Ní raib an mac ós bairtígte féin nuair a táinig reáct scáirí cúis an doirar cúici oróce. Bí an flaitbhairtác féin ar an scéad cáirí. Iad uile ólta, roir fearaib agus mnaib, agus as gabail amháin gárramla. Síil a bean féin iad comneál taob amuis; cuir sí na reáct nglar ar an doirar orra, áct mo léan! níorb móill orra riú a réabad; cuirtead bean an flaitbhairtáig faoi glar i mbáirí an tíge; toruis an muille-buille . . . veirtear sup bpiread ciorde na mná óige an oróce rin. D’éaluis sí ó n-a fear, áct cuir an pobul a mbeannaáct léiti as imteáct dí. Cuir, m’anam.

“Tug sí a clann mác léiti áct cuir peirean an tóige uirthi agus bam dí iad. Agus nac é tós agus d’oil go cráibteac deag-nórac iad! Ní raib éinne aca ar rsoil ariam agus an rsoláirteáct fuairteadair ó’n átair ní mórán maiteara rinne pé dóib. Dá marbhúigead an t-átair dume san cúir san adbar molaráir é; dearráir nac ndearnad ariam i gcríoc foela gníom com huafal lair an ngníom a bí déanta aige-ran. Dá bpeicteá an cúigear fear ós rin as imteáct ar buile ar fuo na típe as cur eagla ar dume agus ar veitígead ba móir é t’iongantar. Connaicear féin dume aca, Réamonn a bí air, dá críocad i nGailim; marbhuis pé a dearráir féin i ngeall ar mnaoi.

“Naonbar eile bí ra teac aige roir clann mác agus clann ingean . . . cé’n cáinnt rin ort? Ar ndóig ní duirar leat a dume go dtáinig an bean ar air cúige. Deag baogal a bí uirthi. Áct fuair pé bean eile—ó cé’n t-amm bí aca uirthi? Iy cuma, ius ríre trúir mac eile dó agus veirt ingean. Cé’n maic veit as cáinnt? Ní adhrócarde morán, b’féidir, muna mbéad sup vporé-buacail a bí ann ar bealaig eile. Déarc níorb tug pé uaró ariam, agus dá mbéad plead agus féarta ar riubal aige d’oróce, ní do na boctáib dearrad pé an fuigleac lá’r na márac áct dá curó gádar. Dubairt m’átair liom go ndeaca pé ann marom le cáirí agus go bfacea pé na gádarí agus na boict as tioró agus as cómpac, as féacámt cé aca a geobrad an búrgar bró a págáó i noiaró plerde a caitead i iut na horóce. Bí

an flaitbearcáé féin ann agus sḡeann mói aige. . . .

Tug m'atáir buille d'a bata dó uair eile. Marac go raib an fear eile an meirge ní cuiprde mí p̄pior-úntaéta ar m'atáir."

“Biomar as teannaó leir an mbaile mói paol'n am reo.

“Céapó d'éirig dó ra deircaó ?” arfa mife.

“Muiré ir deacair a raó le fírinne,” ar reirpan, “mar ir iomda innreáct atá aca ar an rḡéal, áct ir agam-ra atá an fírinne má'r pí an fírinne d'innir Seán Mór an báille dom agus ba céapc go mbéaó fíor aige-rean é. Bí na mílte punt air ar fuo na típe mar dúbpar leat céana, agus bí d'uge ann an uair rin dá bpuigeadó dume báp agus ríaca air go nḡabparde a cóip. Táinig timnear ar an bflaitbearcáé. Ní 'ran mbaile a bí pé nuair a buail an taom é áct a' reilḡ le n-a élamn mac ar an ríab. Tugaó irteac i mbotán beag é—rean-botán ar ar d'ibir pé na daome blianta poime rin. Áct ní raib pé i bpaó ann go bpuair pé báp. Rinne a élamn mac cóipra élaip dó le n-a tabairc abaille. Caom ríac go deópac of a éionn. Cúip a bíodar ḡá daomeaó buail fear irteac. Fear reilḡe bí ann de péip coramlaéta; báille a bí ann i noáipíub, agus ní raib a luét conganta i bpaó uair. Rinne pé com-bpón leir na fearraib óga. Tug deoc d'óib ar burdeal a bí 'n-a póca aige. Táinig coolaó orpa. . . .

“Bí an oróce ann—oróce uaóáparac mar an oróce anoct. Bí an cúigear fear óḡ 'n-a ḡcoolaó ar an uplár ar an ḡculpáro. Bí an reanfeap 'n-a luige fuar marb 'n-a cóipra élaip. Ceatpar báille ann leir an ḡcoip a bpeit leó. Dá comnil a bí ráitte i mburo-éilíub a bí as tabairc poluir doib. Rugadar ar an ḡcóipra. Tóḡadar é. Cuipedar ar a nḡuailníub é. Pléapḡ an tóipneac of éionn an botám pléibe. D'éirig an ḡaoit. Réabaó an doipar. Múcaó an dá comnil. Tóipig na píp a bí as goro an cúip ar creataó. Dam dume de na fearraib óga reappáó ar féin. Leig orpa.

“‘Uc! uc tá pé beó! Tá pé beó!’ arfa dume de na báillíub.

“Leḡadar an cóipra anuap ar an úplár air. Bí

uaibár orra. Larad an dá éoinnill i n-áuar. D'óladar plug ar buróéal.

“‘Féarfi dúinn fanacht ag féadaint a’ nglanrad an oróce,’ arfa dume.

“Do haontuigeadh leir rin. Do furbestadar ceatruar ar an úrlár timcheall ar an gcopp. Damaed plug eile ar an mburóéal. Bain dume sca gléar imeartha ar a póca. Toruigeastadar ag imirt cártaí. . . .

“D'éirigh an oróce ciúm. Ní raib topann dá leghad le clor éall ná i bpur, aét rannadh na bfeair a bí 'n-a dtrom-éoladh ar an úrlár agus topann na gcártaí agus iad ag tuitim ar élar an éonra. Tuit na báillí féin 'n-a gcórladh, dume i noiaró dume. Bí an dá éoinnill a bí ráitte 'rna buróeil ag ceann an éonra ar larad pór. Tós dume de na báillib a lám agus é ná éoladh. Bí na cártaí uile caithe ar an úrlár aét don ceann amám—an ceann úr atá faoi éompuge an diabail, agus bí pé rin go bagairtad agus go roilreac mar filtea ar élar an éonra, díreac ór cionn eiorde an éuirp. Tós an báille a lám arir. Teanguis rí leir an gcárta; teanguis an cárta le ceann de na buróeil. Leghad an buróéal agus an éoinneal. Cuaró rgháil móir gan eput gan cuma tpearna an balla bain. Bí péar tirim agus rliupní admuir agus 'éon tóro ar an úrlár timcheall ar an gcónra. Bí an áit féé teime gan móran áear. . . .

“D'éirigh leir na báillib imteact. D'éirigh le clann mac an flaitheairtáig na cora tabairt leó rreirim, aét don dume amám a ril an copp a bheit leir. Lorgadh é ríú 'n-a beata. Lorgadh an copp. Lorgadh an boéán. . . .

“Aét níor épero na daoine go bpuair an flaitheairtad báp ar an mbealac reo; nac bpuil rean-ballaí lorgta an boéán ann pór. le dearbú rrupab é an diabail a táinig le n-a oigre a bheit leir abaitle?”

Nuair a bí an méir rin párote ag an tiománaróe biomar 'ran mbaile móir.

“Cá gcórló' tú anoét?” ar rreiréan.

“Ní éoló' mé éor ar bit ip eagal liom,” arfa mire. agus níor éodail.

AN CORP BEÓ.

Nuair caraó Máirtín Ó Mairnin agus Antoine Dheathnác ar a céile ar an ttráir i nGailimh cúpla seacht-míam ó foinn, is ar éigin sup aithnígeadair a céile. Agus b' airtead an fuo é rin: ar don baile amain tógad an beirt, ar don rgoil amain bíodair i dtorad a n-óige, agus nuair bíodair 'na bpearaib óga cáiteadair tamall maic as obair i dtéannta céile as baint suail rna mianadair ran mDheatham Úis. Acé tís aipú ar an raogal leir an amriri, agus b' éigin do'n beirt rghairad le céile; éuaró an Dheathnác 'na máirnéalac ar bóro lunge, agus rúil níor leas ré ar a feandompároe ar fead oét nó naoi de bliadantaib; agus maroir leir an Mairnínac, as rtracáó leir an raogal bí reirean ar fead an adair agus társ ná tuairis ní bfuair ré ar an bpeair eile sup caraó an beirt aca le céile ar an ttráir i nGailimh.

Ní raib rúil as ceáctair aca go rscappároe an tóime eile leir arís coróce ar an raogal reo, agus o' rpanadair tamall beas deair as féadaint ar a céile san focal a raó. Sé an Dheathnác is túirse labair.

"Ní féoiri supab é Máirtín Ó Mairnin aca agus annreo," ar reirean.

"M' anam supab é, an fear ceanann céatna," arra Máirtín.

Anriri o' aithníg ré an té cuiri caint ar.

"Antoine Dheathnác éar a bpraca mé ariam!" arra Máirtín, "leas annreo i a díabail," agus coruigeadair as cpeatáó lam le céi le go muinntearpa.

Cuiri an Dheathnác na céatca ceirteanna ar an Mairnínac

éirí an Manníneac na mílte ceirteanna ar an mBreatnac, aet níor tús ceactar aca uain do'n duine eile fheadra tabairt ar don ceirt.

Irteac leo beirt i vteac órta i n-aice leir an tús go mbéad cóimradó aca le céile ar a ruaimnear.

Ní raib ríad i bfao ann go raib fíor as an Manníneac sur eiríú maíe go leórí ra raogal leir an mBreatnac, go raib pé n-a máca ar luing, go raib an long rín ar an ríod le luét plúirí asur mine burde, asur go scaitfead rí reactmáim ar a lagad ann ríol a bfeadfao rí búl irteac ra tús. Ní raib—ní raib pé tíarí ra mbaile fóir, aet bí ríul aige go bfeadfao pé cuairt tabairt ar a muinntir i nceann cúpla lá. Cé 'n éaoi a raib an raogal aca? Bí gáiríe asur leiríe arí a ráo náir éirí pé lítirí éuca leir na bliadantaib, asur nac bfuair pé don rígeala uata aet oiríeao; aet i gceann cúpla lá ar ndóig béad fíor aige 'c uile fóirí. Nuair o' fíaríuigeao an Breatnac dá éairíao cé marí éiríú an raogal leir féim ó rígaradair le céile, ní abríuigeao pé don ríuo níor éiríne ná sur as ríracao leir an raogal bí pé i gceomnaíde.

"Asur an ríao i nḡailim tú?" arí an Breatnac.

Aetíú inóe táimic mé," aríra Máirtín, "aet nuair náir aetníg don duine mé níor éirí mé don ceirt oiríeao."

Asur ó bí an beirt aca ra gcaíre céadna, asur gan don eólar aca arí arí tárla 'na mbaile dútcair ó o' fígaradair é, coríuigeadair as cur ríor arí an raogal bí ann i vtorac a n-óige. . . .

Irtíe i reómra beas arí éul an tríora bíodair, asur an té béad as réadaint oiríeao trío an bfuinneóig asur a éloiríeao a gcuíao camnte, tíubrao pé an leabairí nac raib rín i gceorde ceactairí aca nac raib fíor as an duine eile. Aet bí. Bí rín i gceorde an Breatnaig náir nóctairí pé aríam, asur bí an rín céadna i gceorde an Mannínig i nḡan fíor do'n traogal; asur pé an rín rín tús an beirt aca abairíe.

Do n-actnuaduígeao an rínaóm cáirídeara bí eatorra i

uotrac a raogail. Tóruigeadaí ag cur síor ar a n-óige, agus ar an rpoirt agus an rgléip bíod aca, ar na daoine bí ann an uair sin agus ar na cleara o' impigti ar curo aca; ní raib síor ag ceactar aca céaró o' éirig do na daoine bí i gceirt aca aet ba bneag leó beit ag cur síor orra 'na diaid sin féin, agus ar n'óig, béad síor aca gac uile fórt 'na otaob i gceann cúpla lá.

Glaodaí ar cúpla gloime eile agus o' ólad iad.

Tógann an t-ól an eporde. Bogann ré an teanga, móp móp imearag carad ná carad le céile leir na bliadantaib. Bí an beirt 'na uotort ar fead rgaatam bis—an Maimíneac ag rmaoinead ar raogal a óige agus an Dneatnac ag féacaint go dólaraí ar an mbraon uirgebeata bí ag rpreacaimis raol folur na tpeime i uotóm a gloime.

Tóg an Dneatnac a ceann go tobann.

"Cosar mé leat a Máirtín," ar reiréan, nac raib aite maí agat ar Dnigroin a' Dair raod—Dnigroin Máire móp?"

Seit an Maimíneac. Dainead phead ar. Ní raib don tpuil aige go gcuiprde a leitéro de ceirt air, agus b'fopur feiceál go raib ré tpi n-a céile. . . .

"Bí," ar reiréan, aet níor labair ré a tuillead.

Bí an fear eile ag cannt raol Dnigroin gá molaí go móp, agus ag innreac rgealta n-a taob, aet riteá ar Máirtín nac raib don aipó aige ar a glóir aet é ag féacaint amac noime gan cor ar. Tamic an cannt cuig an mbneatnac, ba geall le file é ag molaí a céad gpaí, gur ceap an Maimíneac go bfacea ré an bean óg ór a comair amac i mblát a hóige, gur ceap ré gurab é féin bí ag raí na bfoal binn fileata sin bí ag déanam ceoil n-a eporde agus n-a cluair. . . .

"Stop! Stop! Stop a dume!" ar ré go tobann agus é 'na fearam ór comair an fpi eile.

Gab iongantar an Dneatnac. Bí ré ar ci masad déanam raol aet nuair o' féac ré níor gáire air ní deapna. O'féac an beirt fear irteac i rúilib a céile, tuigeadaí go mb' é an rgeal céarona aca é, epaiteadaí lám le céile. . .

I gceann tamail labair an Dneatnac;

i n-aice an uorair mar bí an lá bpoctallaic, o'féacaodar ar a céile agus leirg oirra innreac̄t do bean a' tige cé'n gnó tuḡ an bealaic iad.

Sé an Mammíneac̄ labair i uorac̄:

"Agus cé 'n éaoi a bfuil . . . a bfuil Druigroin?" ar reirean agus rílteá go b'aca ré gac̄ lá le na bliadantaib̄ i—agus b' féorip̄ go b'aca rreirim n-a bhuonglóroib̄.

O' aic̄niḡ bean a' tige an beirt nuair labraic̄.

"Tá rí níor feárr̄ moiu," ar rípe, "ar máit̄ lib̄ i feiceál?"

Da máit̄ ar n-óiḡ. Nac̄ le n-aiḡ' rin̄ táimic̄ ríac̄ an bealaic̄?

Seólaic̄ ríar̄ ra feómra iad. Bí leabair̄ faoi 'n bhuinneóiḡ forghailte, agus duime éigim̄ 'na cóulaic̄ mnti. Cíom an t'reanbean agus an beirt feair̄ ór cionn na leaptan agus ní b'réaḡ a ráic̄ gur̄ baineac̄ rreab̄ ar an mbeirt. Sí Druigroin bí ra leabair̄ agus vac̄ an báir ar a héadan.

"Ní véanann rí móran̄ cóulata ran̄ oróce ó táimic̄ an galair̄ uirru, ac̄ tuiteann néal beaḡ uirru i gcaiteam̄ an lae go mimic̄," ar̄ an t'reanbean.

Ní raib̄ ríor̄ aḡ an mbeirt feair̄ cé'n galair̄ bí uirru, nó cá faide ó bualaic̄ ríor̄ i, ac̄t líonac̄ a gceor̄de le b'ón agus doilic̄ear nuair̄ cónnaiceadar an bail̄ t'ruaiḡméalaic̄ bí ar an gcaitin̄ aeraic̄ r'póir̄team̄ail oá u'uḡadar beirt gean̄ trác̄. Ní raib̄ mnti ac̄t enáma agus c'raiceann, agus an c'raiceann rin̄ cóim̄ bán leir̄ an r'neac̄ta r'ér̄ote agus cóim̄ lonnraic̄ le céir̄. Maraic̄ go b'acaodar i aḡ corruic̄e a lám̄ ceap'aróir̄ go raib̄ rí mar̄b̄.

Oúiriḡ an bean bí ra leabair̄. Tóḡ rí a ceann r'oinnt̄. O'féac̄ rí ar an mbeirt feair̄ agus táimic̄ lonnraic̄ beaḡ n-a héadan. Cúir̄ an t'reanbean an r'iolár̄ faoi n-a guallhb̄ agus énoic̄ rí ruar̄ ra leabair̄ beaḡán i.

"Níl rí i n-ann cor̄ cúir̄ oí uair̄i r'ém̄," ar̄ rí leir̄ an m'p'neac̄naic̄ ór̄ íreal, "agus tá oic̄t mbliadna caitte ó o'féaḡ rí an an leabair̄ rin̄," ac̄t níor̄ r'iar'ruic̄eac̄ oí cé'n t'imp'irt̄ o' éiriḡ do'n mnaoi óiḡ go raib̄ rí 'na n-ócar̄ leir̄ an ac̄ar̄ rin̄.

Nuair̄ bí Druigroin o'earaiḡte ra leabair̄, do fúro an

Dheathnác leat-caoib' di agus do fuid an Mainnneac ar an caob' eile. Tóruig an tpeanbean ag impreac' doib' gur táimic galap' éigin i gcnámaib' na hingine agus nac' faib' innici cor' a' cur' di ó' foim. Ní faib' i' gceasctar' de'n' beirt focal a' fáo' aet' iad ag mac'tnam' ar' éruadéar' na mná rin' éleactuiḡeas' gac' cineál' r'póirt' agus doibhir' i' tóur' a' hóige, agus ní n-a' cor' beo' sa leabair' le na bliadantaib'.

Nuair' d' imt'ig an tpeanbean amac' sa' gceirtin'ig' d' innir' an Dheathnác' di cé'n' t'ruaig' móir' bí aca' beirt' di, cuir' ré' i' gcuimne' di an' éas' éleactuiḡeas' pí' r'nám' agus marcair'-eac't, coir'beac't' agus caiteam'-léim' 'na' hóige, aet' cuir' Dhuigroin' ir'ead' ar' :

“Ná' bíod' don' t'ruaig' agaid' d'ompa' ar' r'ipe, “mar' tá' mé' com' rona' pá'rt'á' ip' bí' mé' ar'iam' le' mo' beo' bíod' ip' gur' o'tar' boct' mé' gan' fóir'cín' i' ndán' dom' aet' fóir'cín' an' dáir' . . . Tá' Dia' cóir', agus r'garainn' ré' a' cur' b'ionntanar' ar' lag' agus ar' láir'ih', ar' naom' agus ar' péacac' ; agus ó' b'ionn' go' huais', agus an' uile' fuo' cur' le' céile, ní' fá'gann' don' duine' beirt'ear', níor' mó' ná' níor' lu'ga' ná' a' céile' de' fuaim'near' an' t'rao'gail' reo' . . . Féac' mire, nuair' bíor' gora'd' ó'n' n'gréim' lag'ouig'tear' ar' mo' péim', tó'g'tar' mo' é'poid'e' agus ní' bíonn' duine' beo' níor' fuaim'niḡe' ná' mé' . . . Tis' an' t-eap'pac' bog' tar' ; a't'ruig'tear' mo' leabair' go' dtí' an' fúinne'ós' fó'rgail'te, tis' cum'pac't' an' má'cair'e' agus an' énuic' agus na' f'air'p'ge' é'ug'am' ar' an' n'gaoit', agus mar' ar' péir'ih' liom' eir'ge' agus buala'd' liom' amac' ar' fuo' na' mbánta, ip' cól' dom' go' b'fuil' an' r'géal' níor' meara' paol' é'eat' ag' daoine' eile. Agus an' té' a' b'fuil' lut' na' n'géal' aige, má' bíonn' a' o'p'ró'g' r'iu' tinn' ip' mó' é'uir'eann' ré' ar' do' ná' ar' f'ulaim'g' mé' ar'iam' de' p'iantaib' . . . ná' bíod' don' t'ruaig' agaid' d'ompa' a' cá'ir'oe, mar' ní' t'ear'tuiḡeann' a' leit'éro' uaim' : tá' Dia' cóir' agus ip' iom'da' re'ó'o' uap'al' b'ionn' Sé' o'mpa' i' n'gan' f'ior' do'n' t'rao'gal'. Éir'tig'ró' leir' an' lon'ou'í' rin' . . .”

Aet' bí' Dhuigroin' com' t'rao'cta' rin' ná' eir'ig' léit'i' an' éainnt' a' fáo'. Leis' pí' r'ia'ra' ceann' ar' an' b'p'iol'úr', d'ún' pí' a' dá' f'uil' go' g'ceap'tá' gur' cor'p' bí' aca' sa' leabair'.

Nuair' táimic' an' má'cair' ir'ead' ar'ip' d'ubair't' pí' :

“Mar rin bíor sí i scomnarde,” ar rife, “cúpla uair agus mírneac agus dhíḡ agus fuinneamh innici; cúpla uair eile agus san innici focal a mád—áct ir ruaimniḡe agus ir ronaraḡe i ó buail an ḡalar i ná ariamh poimhe: bhronntanar ó Dia cōir an trártaáct rin, agus an uile truaḡán tuilleann é, ní féantar an bhronntanar rin ari. . . .”

D’féac an beirt fear táinic tar muir agus tar tír leir an mnaoi óis dá dtuḡadair ḡean i dtorac a n-oiḡe agus d’fíll ar a mbaile dhútcair le n-a feiceál agus le n-a pórad dá bhféadarde é déanamh d’féadadair ar a céile ḡo tuḡrionnac, agus d’éaluḡeadair amac ar an reómra ḡo ciúm focair. . . .

An oróce rin agus an beirt aca aḡ dul irteac ḡo ḡaillim níoir labrad focal ḡo mb’ fíú do rḡealarde innreáct áct an méro reo:

“Cé ’n éaoi a bhféadar d’fear mar mife corpr beó a pórad?” ar an Mainnneac.

“Ní féadar—agus ní féadar bíteamnac de mo fórtara naomh d’ fás Dia ar an talamh leir an raogal a mairiú agus le rompla tabairt do dhaoine a pórad. . . .” ar an Dheátnac.

Spoiceadair an baile móir. D’fás an beirt deómarde tuis ḡrád do’n naomh rlan ḡá céile, agus tuisadair an domhan móir oirra féim ari.

GRACIE.

muinntear sean Éamunn.

Bí an Coill lán de ceoiltaib áilne: bí an Ionduib agus an céirreac ann, an cuac agus an trádna, an ríolac, agus an fúireós agus a pórc féin as sac ceann aca.

Bí an Coill lán de foillre áilne; bí srian na marone as eirge agus as datužad an domáin, agus ní raib don ball de ir veire datužad ná an Coill 'n-a raib mé féin an márdin deannuigte Dealtame rin.

Aéct níor cuir na ceoilta ná na foillre ná an áilne bí tairc orim doibnear ar mo éiríde. Bí cantal agus doic-eall agus mí-ráruigeadt orim: bí an uile galari éiríde dá bfuil ann orim, nó fáilear go raib, agus nac ionnan ra scár é?

Toruis mé as maectnaim ar éomrád bí asam le tríúr de muinntir sean Éamunn le tuitim na horóce—aéct ní tuigfear mo rceal i gcearc mara scuiprú mé sean Éamunn agus a muinntir i n-áilne do'n léigteoir: de luéct tairoil bóirre éiréann iad: oream iolodánac iolcéaróac iad—tá sabanna zeala rdam orra, tá caoladóirí, ceannuróce capall agus saduróce féin orra, aéct nac ngoródeann ríad aéct rudaí bíor as ceapóat go géar uata agus nac féiríor fáigail ar aihgead. Nil áit ra scuige nac scarpáide leat iad, iad féin agus a scuro ban agus a scuro páiróí, a scuro capall agus a scuro aral agus iad as déanamí rúge agus raogail doib féin.

Ir minic capcar liompa iad agus mé as imteact liom ar mo bealac agus tá áilne máit asainn ar a céile agus mear dá péin. Bpáirre dom anoir iad. . . .

An maron beannuigte Dealtaine reo, agus mé liom féin ra scoill doibinn, le eirge tréime, agus cantal agus salar coróde orim, coruis mé as maectnam ar comrád bí asam le truar acu an oróce roimhe rin.

Biomar 'nár furde tairt ar an teimr ar imeall na coille.

"An b'aca don duine asaiḡ Spacie le goirio?" arsa duine aca; saourde bí ann—saourde nac ngoirpead aet an ruo bí i n-eapbaro so sear ari, póg ó mnaoi aluinn nó an bean féin dá mbéad ri uaró. . . ."

O'eirig an ceannurde capall (mar b'in i an céiró bí as an b'ear bótar reo), o'eirig an ceannurde capall 'na tort agus corais ré as maectnam.

Cuir an saourde irteac ar a eiró rmaointe.

"Ní fáca tú ió cuir ri an ruais ort mar rin," ar' an saourde.

"Deaman é," agus cuir ré sail iongantac i n-airde uaró.

"Agus cé'n t-acar ar éair tú léiti?"

"Bliaḡain, bliaḡain seárr. . . ." Ní fear raḡalac bí ra sceannurde capall san ainpear.

Bí an saourde riorrac, aet má bí níor cuir rin ar do'n ceannurde capall. B'airre o'don cumann b'ead rinn uile so léir.

"Bliaḡain seárr. . . ." ar' an saourde de glór bog bí ancoramail le glór mná, "agus tuise ar oibiri ri tú, a b'atari?" ar reirean, agus bí truaig 'na fúil agus 'na glór.

Cuir an ceannurde capall sail eile i n-airde uaró.

"An t-ól," ar reirean. Éair ré an riora uaró. Oún ré a dá béal ar a céile. Bí airnéala an traogail ari de réir coramlaeta.

Níor cuir don duine irteac ar a b'ion so ceann r'gac-aim. Biomar uile so léir 'nár uort as deanam ar rmaointe, agus truaig an domain asann dári mb'atari, do'n fear boet éair an bean aluinn airteac rin mar seall ar an ól. Ir uirri biomar ceatari as rmaimead. Ir beas nac b'eadorá ceapad so raib ri annrin 'nár lát-ari aet nac b'eadoride i feiceál.

Toruis ionduib ag cantairead ar éraoib le n-ár n-air.

Bíodis an ceannurde capall ar a máctnam agus labair pé leis an ngadurde.

"Agus cogar mé leat, a bháitair ionmhuin," ar reirean leis an ngadurde, "an m'íde dom a fíapruige 'diot cé'n pác gur éirí sí an ruais ort féin?"

Sgaoil an gadurde dá focal uaird.

"Bean eile," ar reiran, áit bí sé níor fadólaige ná an ceannurde capall, agus toruis sé ag innreáct dúinn cé'n éad ar éall sé an bean airteac áluinn rin ar a otugtar Sracie.

"Ní raib mnti áit ghréac," ar reirean, "ghréac beag bídeac de muintir an baile móir. Capad liom ra tréige i. Éad mé fúil uirru—deamán ar féad mé ariam an nór rin éreigead . . . cineál galair fúil é creiom. . . rinne ríre gáirú—cé'n tubuirde bí orm go raib an d'rad iongantac rin fiacal 'na béal, go raib a dá fúil com roillreac le dá linn pléibe faoi rgalad gréme, go raib a hioméur com gleóite leis an eala ar an tumn. . . Tá aítne aguib orm, a bháitire—an call dom innreáct oib gur éirí mé lám faoi n-a com?"

Leis an gadurde orna. Bí sé com rmaointeac ir bí an ceannurde capall ar ball beag. Áit lean sé dá rgeal.

"Agus, a bháitire," ar reirean, go truaigméalaic, "cé tíocad oraimn, a bháitire áit Sracie. . . Tá fíor ag an uile duine aguib com n-éadmar ir bíor sí—má bíonn fear aici, bíonn sé aici roir colaimn agus anam, agus cá'l an fear o'féadrad a ráid go ndéirna sí ruirige féin leis trác go raib céile aici?"

O'adontuigeamar nac raib a leitéro ann.

Cáit an gadurde rmuairle uaird. Rus sé ar a píopa agus toruis dá líonad. Bí fíor agam go raib a rgeal beagnac ériocnuigte. Leis sé orna eile.

"An call dom tuillead a ráid?" ar reirean, "bí an oíabal faoi 'n-a fúil nuair connaic sí mé féin agus an ghréac. . . 'Imtís,' ar ríre, 'rhuab leat,' ar ríre, 'agus ná feicim arir ar an raogal reo tú'"

Leis an gadurde orna eile.

“ Ḃḡur an ḡean bÍ ḡḡamḡn ḡá céile ! ” ar reirean, ḡo truaḡméalac, ḡur níor leis an ḡoilḡear ḡó focal eile a raó an oróce rin.

“ Maroir leatpa, a bhátaip, ” ar’ an ceannuróe capall leir an tríoḡad fear—caoladóip bÍ ann ḡur níor labair ré focal i ḡcaiteam na hainpípe, “ maroir leatpa, a bhátaip, ” ar’ an ceannuróe capall “ tá fíor ḡḡ an raḡḡal cé’n éaoi ar éail tupa i . . . ” acé tá an rḡéal rin éom hainpíeac rin nac féroip liom é minpíeacé anoip. Nuair béar mé-féim ḡur tú-féim, a léiḡteóip, na corpa raoi bóro ḡḡamḡn, ḡur. . . .

Toruiḡ an lonḡub arí. Sílteá ḡur ḡḡ éirpíeacé leir bíomair. Níorb ead. Ḃḡ rmaoinead ar mnaoi na leanán bíomair.

“ Ḃḡur bhíuil don leanán aice anoip ? ” ar’ an ceannuróe capall.

“ Nil, ” ar’ an caoladóip.

“ Nil, ” ar’ an ḡḡouróe.

Ḃḡur ḡ’ féacáodar triúr oimpa ar nóir an-airpíeacé. . . .

IOIR ḡÁ CŌMÁIRLE.

Rinnear maétnam raóa doimín ar an ḡcomḡad bÍ ḡḡam leir an triúr ar imeall na coille ḡur ḡo móir-móir ar an bhféacaint éḡḡadar ḡom nuair ḡubraóar nac raib fear ná céile ḡḡ ḡpacie raoi látaip. Cuirpíeacé b’ead an féacaint rin. ḡubrlán b’ead i ; an mbéad ré de minpíeacé ḡḡam. . . .

Cuirpíeacé an rḡéal trí n-a céile. Ar an ḡcéad cup-ríor éairniḡ an bean liom—acé an ḡtaíneócaimnre léiti ? Bíomair an-éoraimail le céile ar bealaḡ ; bÍ an ponḡ céadna coipríeacéta ḡur riublóro oimainn, an ponḡ céadna oimainn beipí beipí raoi rphéipíeacé neimíe de ló ḡur ḡ’ oróce, an ḡram céadna ḡḡamḡn ḡo na caipíeacáib móra marí a plúctair ḡaoime, poimnt de’n fíadóntar céadna ḡḡ

baint leir an mbeirt aḡaimn ; naé rítpeá ó'n méad rín zo mbéad pé piéó zo leóir aḡaimn cuio dáir paogal cáiteam i bpoáir aḡur i gcuroeáctam a céile ?

Aḡur zan bpeás ar bit úeanam bí an bean áluinn : cuirpead rí doibnear ciorde ar dátaoóir ; ceann deá-
cúimta, muimeál bí beáán beáḡ pó-*fa*da aḡur pó-*ca*ol,
b'féoiir, polt bí com dub le áinne amaé pa bpoḡmair, áct
cé ó'féadpaó cur-pioir ar a rúile ? Bí airtioeáct aḡur
fiaóántar a n-anma ḡá noéad ionnta de ḡnaáac. Con-
naic mé féim boige ionnta uair aḡur ní *fa*ca mé an boige
céaona i n-aon trúil ó fom. . . . Connaic mé *o*ruile na
buile ionnta uair eile—aḡur cuirpead uamán oim. Síil
Orpen dátaoóir a ramaíl cúir i gceann dá cuio pictiúirí
áct teip air ; níor eirig leir na rúile tábairt leir.

Bí gleóiteáct aḡur maoráct 'na hiomcúir ; uabair
aḡur dánaéct 'na riubal—connaic mé féim leaé donaiḡ aḡ
féaéaint uirru aḡur i aḡ ḡabail an trpáio. . . .

Ḥoraiḡ mé aḡ cuimnead annrim aḡur mé 'mo lurge ar
énaím mo óroma pa ḡcoill cpaobaiḡ le eirige ḡpéine,
Ḥoraiḡ mé aḡ cuimnead ar an uile uair dáir caraó le
céile rínn ó túr. Céapar zo maíó rí níor muinntearóa
aḡur níor láḡaiḡe liom i ótoráé, pul ar cuirpeamar áitne
pó-máit ar a céile. Ír minic cappaide an beirt aḡaimn le
céile ar donac nó ar máirḡad, aḡur bíóó ónear comáró
aḡaimn le céile ; carḡaoi liom ppeirín i ar na bóitruó
mópa aḡ *o*ul annreo nó annrúó úúinn, riublaó an beirt
aḡaimn rḡatam le céile, an capall bí aice-pe aḡur an
t-aral bí aḡampa aḡ ḡluairpeáct zo mall poigim pomáinn
amaé. Dá mbéad a cuio tae cáitte aici aḡur ḡráimne
uaité ḡeibeáó rí uampe é. Dá mbéad an riúcpa i n-eap-
nam oimra, ní beáó oim áct é iarráó uirru. Bíóó átar
oimáinn beirt nuair carḡaoi le céile rínn ; bíomair óipeáé
ar nóir beirt p*ea*ri beáó láḡac muinntearóa le céile. . . .

Áct táimic ácpuḡad uirru leir an aimpir. De péir a
céile táimic an t-ácpuḡad reo. Ír ar éirig ó'féadpa a
páó zo maíó a leitéro ó'ácpuḡad ann ar cor ar bit. Áct
bí ; aḡur ní *fa*da ḡur mócuḡear féim é aḡur bí bpoín móir
oim paóí.

Tuigfeadh níor feara ó'n méid atá 'mo d'iaid cé'n róir
 átruisíte atá i gceirt agam.

Nuair o'fheiceadh sí ag teacht an bótar mé ní leigeadh
 sí a reanrghairt ciordeamail fáilteamail oim: ní leig-
 eadh sí uirthi go mbionn buailte léiti beagnac go maib mo
 leicéiró ann ar cor ar bit.

Corr-uair le veimeannais ní iarradh sí tae ná don fuo
 eile oim biodh ír go mbiodh sí 'na earbaró go g'éar go minic.
 Agus dá bfeiceadh sí m'aral beas féin, agus mo púball,
 ircis i bpaire nó ircis i ndoime coille, ír beas baogal go
 gcuirfeadh síre a capall féin irteac ran áit céadna mar
 ba gnátaic léiti poime reo.

Bí iongnadh oim faoi'n átruisíad reo táinic uirthi. Níor
 tuigfeadh cé'n fáct bí leir. Níor túsar don marlaó bí
 ariam. Earonóir dá lagadh ní bfuair an bean uaim cuma
 cé'n áit 'n-a mbiodh an beirt agam: céaró bí uirthi?

Ní béadh a fíor agam rin maraó dá fuo túsar faoi
 veaira rghatam g'éar ó foin. Tach uile uair dá dtáinic
 mé uirthi i nghan fíor le goimro tagadh luirne 'na ghuad:
 tagadh náire agus cúlalact airteac uirthi go minic agus í
 im'áice: agus cúpla uair, nuair nac maib don céaradh aici
 go b'facar í, túsar faoi veaira go maib sí ag cup ná púl
 érimo agus boise na mboise ionnta. . . .

Bí fíor agam go maib an rean-céangal bí eadpáinn
 rghoitte: bí fíor agam nac b'éadpáinn féin agus an
 bean reo imteact linn le coir a céile i mbéal an uaiḡnir
 arís coróce: bí fíor agam nac mbéadh pé 'n-ár gcumar
 beit mar béadh beirt feara nó beirt ban feara: fear
 agus bean bí ionáinn dáir mburdeacár—readh, fear agus
 bean agus duine aca. . . .

Bí an-truaidh agam do'n mnaoi álumh. Tuig mé cé'n
 fáct go mbiodh sí ag iarradh éaluḡadh uaim le tamall.
 Noctuirgeadh dom an pún bí 'na ciorde.

A d'ul ar a tóir? Bior cinnte go mbéadh sí páirta liom
 mar fear—go dtí go ndéanpáinn fuo ar bealac mar
 punne an triúr bí ag cannt liom aréir: annsin ír cinnte
 go gcuirfeadh sí an maig oim díreac mar cúir sí orra-
 ran é. Cá b'fíor nac mbéinn féin tuirreac dí poime

rim? Nó ire tuirpeac díompa? Nó an beirt agaim tuirpeac dá céile?

Aéct an raogal bí caitte aici? An rrait leanáin bí aici le veic mbliadna anuar? Mar dubairt an ceannurde capall aréir agur rinn ag cur ríor oirra ar imeall na coille—cá bfuil an fear (ar reirean) d'féadfaid a pád le pírimne go ndéana pí ruirge féin leir fao ir bí ruo ar bit i gcoramlaéct rir aici féin? Cé aige bfuil pé ve mírpeac an céad éloc cáiteam le n-a leitéro ve mnaoi?

D'eirg mé agur rún 'mo éiorde. . . .

m'feisteas.

D'eirg mé agur rún 'mo éiorde dul ar loig na mná. Sgaoil mé díom anuar an bhuac trom bhoim bí dom érad le rgaam maic amrhe. D'eirg mé óg éiordeamail, merdpeac. Cuir mé amrán sráda díom, agur mé irgig amrin i lár na coille cnaobairge le heirge na sréme. . . .

Bí toga na haicne agam ar sracie. Bí fíor agam go pí-maic go mbéad pé fánaé ag fear dul ar a tóir gan é véanam ar an dóig bí leagta amac ag a muinntir le na céadta bliadan. Bí mé rátaé eólarac ar nóraib a tpeide fíor veic agam nac ndéanfaid pé cuir ar cor ar bit gan feirtear béad feileamnac do'n ócáro veic oim, feirtear ve'n tróit bí ar a haicair nuair d'iarra pé ar a mácair bóicre an traogail ríubal leir agur mar bí ar a fean-ácair nuair cuir pé an ceirt céadna ar a fean-mácair. . . .

Aéct cá raib a leitéro ve culaic le págal? Deaman tumanta palac bí agam 'mo boira ra gcaprin arail aéct baill éadairg d'feirpead maic go leor do'n cácair aéct nac bfeirpead ar cor ar bit do'n ócáro reo. Tú veic gléarta mar béad boc óg ó Cácair na gCliaé agur tú a' dul ar loig mná ve feantheib na mbóicre go raib nórmairpeacéct a muinntire féin figte léici—ar ndóig ní véanfaid pé

cúir ar don tróirt cuma. An éulaíť bíod' oim de ḡnác
 aḡur mé aḡ mteacť liom, mé féin aḡur m'apar beaḡ dub—
 béad pé i bpađ níor feápi acť ní feilpead an feirtear
 rin acť an oipead; ní béad don cúro de fean-nópaib
 tpeibe na mná aḡ baint leir an rḡéal dá ndéantaoi an
 obair ar an dóiḡ rin. Aḡur an upam bí aici do na nópaib
 rin!

Bí mé i 'oteannta. Bí eagla an traogail oim nac
 mbéad don fáḡail aḡam ar feirtear de'n tróirt bí uam:
 aḡur ḡan feirtear de'n tróirt reo beit oim cúigeap 'mo
 éporde ipciḡ so mbéad pé fánađ aḡam beit ḡá loḡḡ mar
 mnaoi—cuiprde i ḡceill oi so ró-beacť ce'n d'iprdeacť
 móri bí roir na cineadcaib dári díob rinn bíod' ip so
 paib cúro móri de ḡnápaib aḡur de bealaḡib a cinrđ-pa
 aḡ baint uompa.

Caitfínn an feirtear feileamnac fáḡail ar iḡin nó ar
 éiḡin. . . .

Bí bapamail aḡ na fean-ḡaedil nári támic don rmaoin-
 ead maít nuad i ḡceann duine apam acť ar bpuac uirḡe
 peata. Buaíl mé féin púm ar cappaḡ i lár rpuclám bí
 aḡ ḡluairpeacť so clamfánađ tpiđ an ḡcoill. Bí an ḡpian
 i n-áirde pa rpeiri paoi reo aḡur tear móri uairi. Acť bí
 forca maít aḡam annrin pa ḡcoill. Dáineap díom na
 bpóḡa. Tumap na cora teđ pa rpuclám le n-a bpuapad
 aḡur le n-a nḡlanad tap' éir na horde.

Bí na maroi ḡpéine aḡ déanam bealaḡ anuar tpi úi-
 duilleabar na coille 'mo timceall; áit a 'otuirpóir ar
 caonac pluic na ḡclođ bí pa ḡclaire 'pfeicteá na mílte
 dat aḡ eirḡe ar, áit a 'otuirpóir ar mion-čonntaib an
 tppuclám clamfánaḡ bíodap ḡá n-ápuḡad so clocaib
 duada. Aḡur an cudap bíod' aḡ teacť le fánađ an tppota,
 ní fáca tú tuar-čeađa apam bí éom háluinn daicte
 leir.

Bí leac ann paoi uirḡe i bpogur dom. Caonac bog
 ḡlar ar an lic rin. An t-uirḡe ḡléḡeal aḡ éronán aḡur
 aḡ clamfán tapť air. Cait mé díom mo feanbalcairi
 riudail aḡur tairpail. Sínn mé mé féin ar an lic, ar an
 ḡcaonac bpeáḡ bog so paib mé uile so leir paoi uirḡe.

áct amháin ceapcal beas bí timdeall ar mo béal agus ar mo fhoim.

Dúnaí na fuithe. Tóruigeas as cuimneam cé'n raogal doibinn béad agus dá mbéad an bean sin agus. Rinne mé maectnam ar a háitneact, ar a riadantap, ar a huadap, ar a cutalact—ní raib éan ar éraoib níor cutalaige ná i ar bealaig; an ainrih béad agusinn as imteact linn i mbéal an uaignir linn féin beirt, mipe 'mo fuidé i n-áirde ar a cóirde comnarócte, ipe irtig ann as gléapad ar gcuid . . . an gceirdear mé nári cuimnigeas éor ar bit an lá beannuigte Dealtaine sin ar an rreac leanáin bí aici noimam?

Tos mé mo ceann noinnt. Bí lonnub ar éraoib or mo éionn. Ní raib gíog uaró áct é as péadaint anuar uaró ar an ainmíde airteac bán bí 'na lunge ar an tic éaonag faoi'n uirge. Nuair éorruigeas féin, leis ré cúpla "glú-u-u" ar, agus o'méig leir.

Táimic ceóit ar mo béal féin—amháin ghráda . . . béinn éom pápta le don féar ar an raogal reo dá mbéad an peirtear peileamnac sin agus go raedainn ar éoir na mná. . . .

Cuala mé an tomann éugam. D'eirig mé 'mo fuidé agus o'féac tápe oim, ar cé o'feierinn i bpoisreacact fice tpoig éiom áct mo dúine an ceannurde capall le n-a raib mé as cainnt an oróce noimé sin.

"Fáilte noimat, a bhrádaí," arfa mipe.

"Go maíuró tú i bpad," ar peirtean agus buail ré faoi ar bhuac an tpoctáin.

D'fiarpuig mé rgeala de. Ar mo loig táimic ré. Bí ré féin agus an caoladóir agus an gáurde (triúr leanáin bí as an mnaoi tpiac dá raogal!) bí an triúr sca as cur rior oim nuair o'págar plán sca aréih, agus cuiread éugam é féin 'n-a teactaire uata le ráb liom go noéan-paróir a noitceall an bean págail dom!

Maíac an áicne bí agus oim, agus ar nóraib na tpeibe ir cinnce go bpléarfpainn—triúr leanáin oibrugead as iarraró leanáin nuad págail do'n mnaoi dá otug riad peirte uair!

“Sábh mé burdeacair leir agus o’innir mé do céaró bí ag déanamh inníde dom ó mairín.

“Tá á leitéro o’feirtear agampa, a bhrácair,” ar reir ean, “agus béanaró mé duit ar iaracht é.”

Cráiteamair lám le céite. . . .

AN TRIÚR SIN.

Iy beag an ceapó bí agam tráct dom’ fáogal go gear-parde eadtra comh spreannáir liom éiríde—me mo luige annrín lom noct ar lic éadonais i lár rruclám agus ceannurde capall de treib airteac feadéanáac ag cur i gcéill agus i dtuisrinc dom go ndéanaró pé a míle oit-céall an bean tub álunn bí n-a leanán aige féin tráct fáogal dompa! Sead, agus go gcuidéad a cáirde an caoladóir agus an saourde leir—beirt eile dar cuir pí an ruais oipa! Agus mairín le feirtear feiteamháac le dul gá mairín, ar noisg túbharó pé dom é agus na mírta fáilte! Tuige nac dtiúbharó—nac maib éumann bráit-peacair déanta agam leir féin agus le n-a muinntir?

Sin pé an píopa eugam agus toruigeat gá caiteam. Bí an spian ag rgaladó anuar oim. Cuir mé mo fean-éabín ar mo ceann. Ní fáca tú don feic ariam aet an beirt agaim—míre san fálaac oim aet an cáibín donn caitte, píopa mo déal agus mé dom spianaró féin ar an lic; eirean cáitte ar an mbuac, pop na déal aige, a agaró foineanta lágac na mílte ioc le teann rmaointe agus teapa.

O’fan an beirt agaim tamall deap ’n-ar otop. Síltea sup ag éirteac le ceoltaib éagránta na coille bíomar dá otagá oim. Níorb ead, aet an beirt agaim ag rmaoinead ar an mnaoi álunn airteac bí aige-pean tráct, agus déad agampa amac annreo dá mbéad an t-ad oim. Labair míre.

“Tá mé an-burdeac díot, a bhrácair,” doeirímpe, “faoi

ḡo ḡpuit tú toilteanaḡ an feirtear ḡabairt dom le toul ar loḡs na mná——”

Cuir pé corḡ liom. Nac ḡráitearaḡa bí ionann ?

“Aḡt aontuirḡeann tú liom,” arḡa mire, “nac mbéaḡ aon fáḡail aḡam uirri dá n-iarḡrainn i ḡan an feirtear ceairt beit orim, ḡan mé beit ḡléarta ar fean-nór a tḡreibe.”

“Fíor ḡuit rin, a ḡrátair.”

Bíor féin ar an mḡaraḡmáil rin aḡt ní raib mé cinnte deairḡḡa de. Cuirimḡ mé ar an luirne ḡaḡaḡ 'na ḡruaḡ nuair ḡaḡainn uirri i nḡan fíor; cuirimḡ mé ar an mḡoige bíor 'na rúilíḡ ionḡantaḡa; cuirimḡ mé ar cómarḡtaib beaḡa eile; má bí aon nír fíor ar an raḡḡal reo bí ḡean aice ḡom. . . .

Feair ḡeairḡúireaḡ bí ra ḡceannurde capall. Bí pé aḡ réaḡaint orim raoi na malairḡ aḡur na rúile leaḡ-ḡúnta aḡe fáo ir bí na rḡaoinḡe reo 'mo ceann. Tuirḡ pé ceairḡ bí 'm' intinn.

“Cuma cé'n ḡráḡ aḡa ḡuit, a ḡrátair,” ar feirḡean, “ní ḡpuirḡ tú ḡo deḡ i maḡa n-iarḡairḡ tú i ḡceairḡ i—ar an fean-nór maḡ ir ḡual ḡáir muinnḡir. Ar an ḡceáḡ cur-ríor ní móir ḡuit beit ḡléarta maḡ ba éḡir” —aḡur ḡ'innir pé ḡom an uile baill éaḡais bí raḡḡanaḡ.

“Ar an ḡara cur-ríor,” ar feirḡean—aḡt níl de ceáḡ aḡam innreáḡt ceairḡ aḡa ar feair raḡar ar loḡs mná de'n tḡreib árra reo ḡéanaíḡ. Ní noḡtuirḡear na rúim rin aḡt do ḡuine ḡuirḡear ḡráitearaḡar leḡ, de ḡuine ḡíḡ féin de réir pola nó toḡa. . . .

Múim pé curḡ móir de'n ealaḡḡain reo ḡom aḡur an beirḡ aḡainn le corḡ an tḡroḡáin irḡiḡ i láir na coilḡe cḡaḡaḡe. Bíonn an uraim ceáḡna aḡ an tḡreib árra reáḡránaḡ reo do'n 'iarḡairḡ' nó 'iarḡairḡ na mná' ir bíor aḡ Cḡriorturḡḡe do'n póraḡ. ḡo deimḡin ir ionann é aḡur póraḡ, aḡt nac mbíonn na raḡḡlaḡa ceáḡna ná na comḡeallaḡa ceáḡna aḡ baínt leir ir bíor le póraḡ na nḡaḡlaire.

Ir ionḡa ruḡ bíor le cuirḡneamḡ aḡ an ḡfeair boḡḡ, ḡo móir-móir aḡ an ḡfeair boḡḡ náir ruḡaḡ aḡur tḡḡaḡ imeairḡ na ḡaoinḡe reo.

Da d'eadair an ceannurde capall a fárugaó. D'éigin dom 'an iarraró' déanam pá trí, agus annsin ní raib pé aét leat-fárta le n-a d'alta.

"Anoir, a b'rátair," ar feirean, "leisfíó mife orm gur mife an bean agus go bfuil tura teact dom' iarraró."

Rinne pé amlaró. Agus deirimpre leatra go raib dráma airteac agaimn annsin le coir an ttriotáin! Eirean 'na bean áluinn maoróa—Gracie d'eile? Mife gá h-iarraró de péir sean nóra na tpeibe. . . .

Dráma airteac iongantac san don aimprear! Aét má cuimnígtear go raib feirean 'na leanán aici trát, nac airtíge míle uair é?

"Glúair liom anoir, a b'rátair," ar' an ceannurde capall, "agus béararó mé an feirtear duit."

D'imtíis linn le coir a céile tríó an scoill. . . .

Sear mé féin. Támic rmaoinead eile 'mo ceann.

"Péac, a b'rátair," ar'ra mife agus imníde orm, 'ní dear an puó é,' a deirimpre, "má aithnígeann sí an feirtear béarar tura dom, agus ní abrócainn nac n-aithneócaró—níl pé ró-fada mar sin ó bí an ceangal eadraib. . . ."

"Aét ní hé m'feirtear-ra amáin héar ort," ar feirean, "aét curde de, agus curde de feirtear an caoladóra agus curde de feirtear an gáourde. . . . Gléarparó mife tú ar bealac 'r nac n-aithneócaró sí cé'n feirtear béar ort."

Sáruis pé rin me, agus ní fada an t-acar gur fhoiceamar cóirde áluinn comnurde an ceannurde capall.

Cuirtead a dá capall b'eadg paol agus d'imtíis linn ag triall ar an mbeirt eile, ar an gcaoladóir, agus ar an n'gáourde—ar beirt eile leanán bíod aici!

Annsin éoruis an obair i gceart. An triúr fear rin dom' gléarad agus dom' deirugaó le dul ag triall ar mnaoi cuir puais agus díbir ar gac duine aca!

Mairtear dom. . . dá gcuirfínn píor ar an gcuirío de'n r'geal, éiocrad timnear cinn orm le teann gáimó; aét nuair d'féac mé irteac i gceann de na r'gacáin bí i gcoirde comnarde an ceannurde níor éireó mé mo fúite.

AN TÓRAIDÉACÉ.

D'fásar plán ag an ttriúr, ag an gceannuirde carall, agus ag an gcaolaóidh agus ag an ngeatuirde, agus gluais liom ar éoir na mná duibe. Ní raib fíor ag don duine cá raib rí cinnce, aéc bí bairiamail agaim uile go léir go mbéad rí ar na páraib ar an gCuiriac ag iarraid roinnt aihgíó a meallad ó 'daoine go raib níor mó 'de'n aihgead ná 'de'n céill aca.

Ṫuzar féim agaid ar an áit rin, mé féim ar m'aral beag dub. . . .

Ní béad na páraí ar riubal go ceann feadtmáine 'na diaró rin aéc bí rúil agam go gcarraide liom i ar an ttriuge. Cé'n fáilte béad aici roimam? Nuair d'feicead rí an feirtear bí oim, béad fíor aici ce'n gnó tuz an bealac mé; an nglacfaó rí le m'iarraid? Nó an amlaró go dtiúbhad rí marlad 'dom go raib ré 'de d'ánaéc ionnam a leicéio féim 'de mhaoi álumnn deáḡ-cumta iarraid? Ní raib mé féim an-dačamail an lá ab feáir bí mé—čagaó 'poc-mirneac oim nuair cuimnn an bean álumnn maoróa rin agus rppiorán 'de mo fórt-ra i gcomórtar.

Aéc an luirne bíod 'na ghuad, agus an boige bíod 'na rúilib—cuirad na comarčái rin mirneac oim aihí; aéc ní fada máirad an mirneac rin—čoruiḡ diabal éicint irčig ionam ag cur i gcéill 'dom nac mbíod an luirne ná an boige le feiceál aéc nuair bíod rí ag cuimnead ar 'duine éigim 'de na leanám bí aici!

Bí mé cparóte go leór. Bí bacaiḡ agus luéc tairóit na gcúig cúige ag triall ar na páraib fílčé; ir beag duine 'de mo luéc aicéantar carraide liom ra ttriuge nac gcuimnn a tuairpḡ aihí—rúil agam nac raib rí i b'ead uaim, rúil agam go raib, agus nac mbéad oim iarraid go ceann tamail eile: aicméala eile nac gcarčaoi gac uile lá oim i; mé roir 'dā čomairle 'dul ar agaid agus fílčéad; mé ciarčta cparóte cčarčta aici, i féim agus a rúile duá, agus a málaí plime, agus a niomčur maoróa, a háilne aihčéac, a fiaóántar anma, a 'paoirdeacé. . . .

Dá nglacfao sí liom—toruis mé ag maectnam ar na bliadantaib faoa béad agaimn le céile, ar na bóite faoa cama bána béad le cairdeal agaimn, mire 'mo fúide i n-áirde ar an gcóirde bpeáḡ ornáirdeac órda comnarde bí aici, ire le mo taob 'na bainríogán ar mo faogal agur ar mo éirde . . . agur cáir bfiór úinn nac mbéad pé i ndán úinn rliocht móir agur rliocht rleacta féin feiceál pul a gcuirrde ra gceárfóis rinn. . . .

ḡluair liom.

Béad faogal bpeáḡ agaimn cinnte ; cumraect na talman ran earrac, ag éirteact le treibeacáir an aéir ag gabáil ceoil úinn le tuitim na hoirde ; laete faoa bproctalaca an trampaírd rḡaoilead éaraimn i lúb coille ar ár ruaimnear agur ar ár rocamlaect ; tíocfao an éuac agur an tráon agur an fáinnleós leir an rampaírd bpeáḡ burde a máiríú úinn, béad an ḡaoit bog anvear agaimn le n-ár gcolnaib fionnruarad : béad an rroctlán irtis ra scoill le ceol agur cantairteact déanam úinn ar fead an lae móir faoa : agur tíocfao an orde oiraimn, an orde doibinn áluinn agur éairtead an beirt agaimn i le céile irtis ra gcóirde comnarde, nó amuis raoi réaltógáib neime dá mbféáir linn é, mire agur ire amáin, linn féinín féin. . . .

Act . . . act . . . act na leanám bí aici poime reo !
 Cugar buille diabalta do'n aral boct act níor eirig leir an mbuille cairí na rean-leanán bíod aici díbir. Díodar ag bailiugad timceall oim annrin ra mbreac-folur dom' érad dom' burdeacar. . . .

Fear dá treib carad liom ra trige agur cuir mé a tuairis.

“Anoir díreac o'fágar í,” “arra mo úine,” “ní ḡabpaírd sí i bfao anoct.”

“Cé'n bealac a noeaca sí ?” arra mire agur imirde oim ; bíomar ag ciorbócar agur bí easla oim go scailpinn í.

“Cuirrde sí an orde anoct irteac i n'Doime ḡlar—tá fíor agad an áit—lúb beag coille i n-aice na n-aibne.”

ḡab mé burdeacar leir agur o'mctis liom.

Ní maib mé éar céad rlat uaró nuair leis ré fead oim.
D'fíll mé.

"Coſar," ar feiréan.

"Sead."

Sil mé go maib rſéal mói éigin aige dom. Bí an cor-
amlaét rin air go dearbta. Aét in diaró a céile méaduis
rſigro an ſpinn bí 'na dá rúil dúb.

"Go n-éirigro an t-áó leat, ar feiréan, " agus le ſad
uile feap eile go bfuil mifneac aige: " tug ré laſſ do
na capail agus o'méig leis as ſáiró.

An diabhal! Tug ré faoi deara an feiréar airteac bí
oimpra faoi'n ſcóta mói agus leis ré fáč mo túrair. . .

Aét ir beas de'n mifneac bí aſampra agus mé dul
irteac ra lúb coille rin i n-aice le Doimre ſlar le cuairt
tadhairt ar mnaoi maoróda na rúil dúb le n-a harraró
mar céile.

AN CUIART.

Deró cuimne aſam go deó na ndéoi ar an ſcuairt
tugar ar ſpacie.

Da laſſ i mo mifneac as dul ann dom. Ní béad maipac
rſoile agus dualgar an trlirne tuillte aige com faiteac
liom. Aét ní ceartá oim é dá ſcartaoi leat mé ra trlige.
An t-amhán ir epordeamla dá maib aſam éioc mé ruar
é, agus ní túirſe béad poit éiocnuigte aſam ná
toruigeann ar ceann eile. Muna maib ceól 'mo éporde
an lá beannuigte rin bí ceól aépac ar mo béal.

Bí fíor aſam go ní-mait cá maib cóirde na mná óige,
agus ní rava an t-acar ſur bam mé amac é. Bí an dopar
ar orſailt agus deatac as eirſe aníor ar an rímné. Bí
an bean doibinn go maib mé ar a tóir ann rómam; nó
ceapar go maib. ſeit mo éporde. Toruig ré as ppeabad
ar nói innill ſaile. Ir beas nái éar mé ar mo fáil.
Mapac an maadó déanparde fúm d'fíllrinn ar air.

ſear mé.

Bíor dom chaitheas rin, bí an eiorde irtheis ionnam as pheadaó dom millteas rin, gur leas mé lám ari agus mé mo fearam annrin le taob an chóirde.

Bíor cinnte m'intinn féin nac ngéillfead ri dom. 'Tunge a' ngéillfead? Cé'n tubuirde bí oim gur tñút mé le n-a leitéro de mnaoi álunn? Cá maib an fear de tpeibeadaió tairoil na héimeann nac noibneócaó a céile uilur féin ó n-a eiorde agus ó n-a éliab dá mbéad don ceapaó aige so bfuigead ré Spacie na rúl noub? Agus nac agam bí an mírneaó agus a dúl zá h-iaiparó?

'Mo fearam le taob a chóirde tairoil bíor, agus mo lám ari mo eiorde; ba geall le chóirde míogóda an chóirde céadna leir a maib de rgaatánaib agus v'órnároib órda ari—connaic mé uair é agus ceitre éapall dúb faoi, agus Spacie féin i n-áirde ari agus ní maib bampiozan ní ba maoróda ná i—nac mé bí vána, agus ceapaó dá lazas beir agam so mbéad bean an chóirde míogóda reo pápta le mo leitéro-pe de duine?

'D'féad mé i gceann de na rgaatánaib. Ir annrin tuit an eiorde oim i gceairt. . . .

Bí bpiúro de'n tríoda deairis oim nac nveada aó anuar ear na glúnaib agus enapaí móra órda tairt ari; bpióga irle agus búclai órpa; rtoeai éadtroma bána—mo léan nac maib na colpa níor toirteamla! aó an bata péacaó agus an éapós rpióil—ir beas nár maipuiris maó rin ari faó mé. . . .

Ir airtead an iud eiorde duine agus ir airteige ná rin a mntinn. Toruis éan éigin—rmólaó epeirim—as can-tairpeaó m'áice, agus ari bealaó éigin v'ibhi ceól an éin an rgaó bí oim. Sé an éaoi so maib mé as éirtead le ceól an rmólaig fead rgaatam bis i ngan fíor dom féin san ceapaó ari bit agam cé'n obair móri bí amaó rómam, nó cé'n magad véanpaó bean na rúl noub fúm, nó cé'n speann véanparde fúm dá bfillpinn san i iapparó, nuair v'éaluis an t-éan agus a éuro ceóil uaim. Cuir mé mo veannaó leir nuair tugar faoi deairia gur éaluis an faitéior agus an rgaó leir agus so maib mo mírneaó féin agam ari.

D'féac mé sa rḡatán an t-*atua*ir, agus má d'féac ní h-é an fear faiteac eaglae connaic mé ann anoir. An oim féin nó ar mo meóm táimic an t-*atru*gá?

An feirtear bí oim, agus a cúir ḡráin oim rḡatám beag moim reo nuair d'féacar air sa rḡatán, tairnig ré liom tar éinn. D'factar dom náir caitead bhíroae ariam bí com feileamnac leir; an carós ríóil agus an hata péacae—ce'n cladaire maead ar loig mná ḡan a leitéirí? Na bhóga íre búclaca, agus na rtoeai pata bána: na enarai bhéaga órda ir na enarai beaga péarilaca bí ar an mbhíroae agus ar an léine, tairnig ríad liom ḡo hálunn, ní feilfead don feirtear eile do'n ócáir, filear. A dól ar éoir mná barbarída de tpeib fiaidám do-rmaectugte agus éadair an lae moiu oir—pheit, a dume!

Ní h-é an fear céadna d'féac irteac sa rḡatán an daria uair ir d'féac irteac ann i dtopae. Da ró-fada ó céile an beirt. Da ró-beag an coramlact bí roir fear an mírnig bí 'n-a fearam ór comair an rḡatám rai reo agus an fear eutalac náimeac bí ann rḡatám beag moim rin.

Bí mírneac agam. Dóir dána boib. Cúir mé ḡota agus ḡoic oim féin; agus nuair connaic mé mo coramlact sa rḡatán tairnig ré ḡo rí-móir liom. Dóir veimneac ḡur míre an fear véad ag ḡracie dá mbéad don fear eile aici. . . .

Cuala mé an ceól eugam i leir tpeid an ḡcoil. D'féac mé 'na tpeid.

ḡracie féin!

D'umluigear di ar an fear-nór maorída. D'umluig rí dom de péir nóra a muinntire, ḡur tionnclad mé irteac sa ḡcoilroae bhéag órda í. . . .

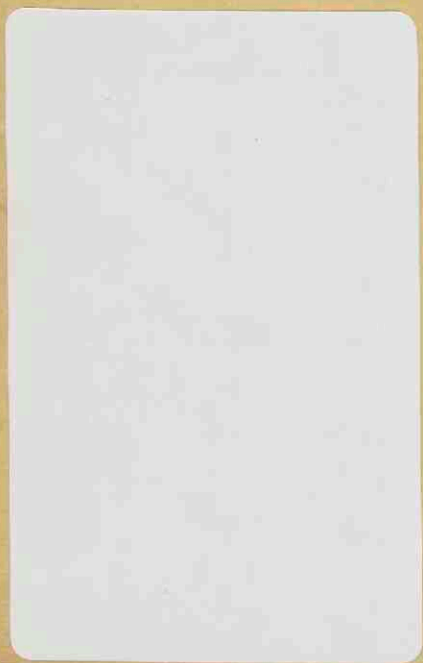
Δ ḡrúoc.

0.5056

LB
1
1
87.RI
*19
9